Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГlАЛГlАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера деиз ● ШОАТТА, 3 ОКТЯБРЬ, 1981 ШУ. ● № 119 (6509). ● Мах 2 кап.

1 октябре дlайолаенчай партийнии экономически дешара системе хьалхара занятеш

ПАРТЕ КУЛГАЛДАРА ЛОАРХlАМ ДlАБОВЗИЙТАР

Самардийнахьа город Назранерча предприятешка, организацешка, учрежденешка вlашагlъехкача партийни сета школашка, кружокашка, семинарашка дlадоладелар керда дешара шу.

«КПСС XXVI съезда решенеш хьехоха партийни дешар дlахо эргалдаккхаш тоадарах» яха КПСС ЦК сопам арабаьккхача тlоне цу гlулакха тlагlертта кийчо еш хиннаб ухкала.

Дийнза, наха юкъе кхетама болх бара опыт йолча болхлошта юкъера хьахержар 247 пропагандист, хlаьта царна юкъе нохагlа бараш коммунисташ хулга а lалашдаьл.

28 сентябре районе чакхдаьккхар пропагандиста дл. Цига къамаьл дир КПСС XXVI съезда делегата, парте Наьсарея районна хьалхарча секретара А. А. Мякнева. Хьатlаэтта дешара керда шу белгтала хургда беррига советски наха парте XXVI съезда исторически решенеш чlоагlа теркам тlабехийта lомалриа, аьлар цо. Парте Центральни Комитета соцамо партдешаре юкъедовладаьча хувцамий лоархlам дlабовзийтар цо, занитеш лакхача организационни политически, боараме дlа а йолаль дешара шу йистедаллалца йолча юкъа хан-ханнахьен чулоацам кlоарга болаца чакхъяхара декхараш хьалхашка оттадир.

Иштта, хьалхе е йоагlа кийчо а яь 1 октябре дlайолаелар ухказа занятеш. Хьалха дlахьача хаца санна цу дийнахьа а дина кийчбенна шоай ладувгlараш та хьалхашка эттар Ахриев Гlапура цlерагlа «Электроинструмент» завода lилман коммунизма школе пропагандист Х. С. Таймасханов, «50 лет Октября» совхоза марксизма - ленинизма лардий школа пропагандист М. А. Чумаков, «Назрановский» совхоза коммунистически къахьегама школа пропагандист М. Чимурзиев, город Назранерча № 1 йолча юкъерла школа lилман коммунизма школа пропагандист Ю. Я. Мальсагов, № 14 йолча городерча юкъерча профессионально - технически училища lилман коммунизма школа пропагандист Ю. И. Арапиев, кхыбараш.

Парте ЦК партдешарах болча соцамо дlадехаш ма хиллара ухх шера районе духхьашха вlашагlъеллай дешаш 115 парте членалла кандидаташи цхьан шерага кхачалца партийни стаж йола партийнаши хургбола 7 къоначча коммунистий школа, хlаьта иштта лаьрхlа юкъера дешара заведенеш чакхъяьккха 233 сагl юкъевоагlаш йола 10 lилман коммунизма школа.

Политически дешара школашкен семинарашкен шоай теоретически боарам лакхбеш хургва районера 2092 саг, экономически коммунистически къахьегамен школашка — 4066. Цул совгlа комсомольски 18 кружове шоай знанеш лакхъергьа 495 кагирхочо.

КЕРТТЕРДАР — ДЕШАР ДlАХО ТОАДЕЛГА

— Ладувгlараш мичча тайпара баь а дуккагlа хулга lалашде ца а гlерташ йоагlа уйла цун состав дикагlа хулийтилга, царца занятеш чакхъяхара толашагlболе пропагандисташ хьакоржилга lалашдара тlалхийтар — керттера из декхар лерхlаш кийчо еш хиннад тхо партийни дешара кердача шера, — аьлар «Автоспецоборудование» яхача опытно-экспериментальни завода парткома секретара заместитела Горбаков Ювсапа lамархана.

Ухх шера заводерча политически дешара системас чулацпав 174 коммунисти 60 комсомолеца, хlаьта экономически сете дешаш хургва 352 болхло.

Массанахьа санна ухказа а хьалхара занятеш дlайолаелар «Халкъана барт-цхьоагlо хиларца ба парте низ. Партена барт-цхьоагlо йолаши цо кулгалдеши хиларца ба халкъа низ» яха тема lомаеш. Цу дийнахьа дукхагlйолча школашка хьалхара занити дайийнхьараш завода кулгалхой бар. Иштта, завода директор Негинский Леонид Моисеевич из тема йоахаш хилар lилман коммунизма школе, хlаьта керттера инженер Киев Хьанlаьпа Хизир, директора заместитель Варабиев Ваха Мерлоевич, кхыбараш — экономически дешара школашка.

Заводе укх шера болх беш хургьа еррига 12 экономически дешара школа. Царех цхьаннена кулгалдеш ва опыт йола пропагандист Дигалов Владимир Трофимович.

Владимир Трофимовича Советски Союза Коммунистически парте — советски общества кулгалдуи лостам телен низ хилара тарра, шерра доашхаш дlахьенкар цун лоархlам дегlаенача социализма хана тlа-тlа лакхлуш латташ хилара закономерносташ.

Занятеш массанахьа цу дийнахьа хоза кийчъаьча помещенешкен йиллача ханен чакхъяьккхар. Х'ана тlехьатlайоагlачарна кийчо еш ба ладувгlараши пропагандисташи. Царна новкъостала методсовето хьехеркал литература, гойтара пособеш кийчъяьй.

Нохч-Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиуме

Самардийнахьа хилар Нохч - Гlалгlай АССР Лакхехьарча Совета Президиума аргlанара заседани. Цига йийцар исполкомаш цар отделашен Советашта хьалхашка а къахьегама коллективашка а еча отчетий, хlаьта депуташа харжаохолта хьалхешка еча отчетий практика хьакъехьа Урус - Мартановски райисполкома председатела М. П. Бажаева яь доклад.

Лакхехьарча Совета Президиумо иштта ладийгlар КПСС XXVI съездо дlадехарашка хьежжа къахьегамхой письмошца, заявленешца, жалобашца беча балха хьакъехьа республика социальни lалашон министра П. Д. Лопатина бач хоамага.

Заседание дийцар иштта дукха кхыдола дешаш а, цу лаькъе «Халкъа депутатий Советашен прокуратура органашен зуламаш деши социалистически законность телхаеши барашца къовсам лоаттабеш цхьана беча балха практиках», «Нохч-Гlалгlай АССР моттигашкарча Советашка депутатски запроса боккъо юкъехувлара практиках», кхыдараш.

Дерригача дийцача дешаех Лакхехьарча Совета Президиумо доагlаш дола соцамаш тlалийцар.

СИХДЕ КХАШКАРА БАЛХАШ!

ХУРГБОЛЧА ХЬУВКЪАМА ЙОАКХО ЕШ

Шерра доаржадаь дlахьош да республике гурахьа юв культураш дlаера балхаш. Тешшаме хьувкъам а луш республика ялата баланссе керттера моттиг дlалоацаш да гурахьа дув кlан мукхл. Цудухьа уж культураш дlаера хlара шера дукха лаьтта хьакъоастаду. Масала, укх гурахьа ялата юв культураш планагlа 163 эзар гектара тlа дlаюаргьа. Сентябрь бутт чакхбоалаш 20 эзаь гектара тlа дlайийнай уж республика механизаторашa, план 11 процент кхоачаш а еш.

Геттара дика вlаштlехьабаьккха чакхбоакк гурахьа юв культураш дlаера болх Нонай-Юртовски, Малгобекски, Наурски районий боахамашка. Масала, ножайюртовцаша — 41, малгобекцаша — 31, наурцаши — 12 процент кхоачашъяьй гурахьа юв культураш дlаера планаш.

Дlахо дlахьош да колхозийи совхозийи механизаторашa эзба лаьтта ахара балхаш. План 27 процент кхоачаш а еш 40 эзар гектар лаьтта аьхад хlанале эзба. Тlадоагlача шера бlаьсти юв культураш дlаера лаьтта ахара балхий темпаш соахкарчул лохагlа я республике. Масала, Наурски района боахамашa хlанз а 9 процент мара кхоачашъяьяц эзба лаьтта ахара укх шера план, х'аьта Назрановски, Шелковски районашка — 25 процент. Кхы дикагlа делац балхаш Ачхой - Мартановски, Малгобекски районашка а.

Тlадоагlача шера чуэщаргбола хьувкъам алсамбаккхара дика аьттув болаш да агротехнически толашагlа йолча хlанашка гурахьа юд культураш дlаеш эзба лаьтта ахош. Из дигла хийта йиш я республика юрта боахама болхлошта.

Ийс бетта план яьй

«Хlара балха дийнахьа хьалер дукхагlа хилийта» яхача девизагlа шерра социалистически эхь а йоаржаяь хlара бетта заданеш тlехкхоачашъеш къахьег «Южэнерготеплоизоляция» яхача комбината грозненски участка коллективо. Дерригача технико - экономически хьокхамий ийс бетта план хапал хьалха 21-ча сентябре кхоачашъяьй цар. «Грозэнерго» ТЭЦ-ашка дукха йовхала - изоляционни балхаш даьд.

Х. СУРУДЖАНЦ

Яхь — каьхата тlа

Гурахьа тlеххьара чуэцача культурай хьувкъам ма хулла сихагlа чуберзабари, агротехнически толашагlа йолча ханашка гурахьа юв культураш дlайийна яхара, эзба лаьтта сихагlа ахара беррига баьха тlабахийта къахьегаш ба Сунженски района Цlеча Эскара цlерагlча колхоза кхаш кара деладераш, механизатораш.

Ялата хьажкlаш дlайийна кхи. Доккха дац из. Дерригa а 180 гектар мара лаьтта дlалацац цо. Цунах дукха хlама ца эшаш 115 гектара тlара яраш чуерзаль баьннаб шин агрегатаца механизаторaш Н. Максанови Ю. Молчанови. Царех шоллагlвар кхашкара балхаш чакхдаха колхоза новкъостал де вена района «Сельхозхимия» яхача объединене механизатор ва.

Хьажкlаш чуэцаш тlатеlла къахьегаш ва шаккхе а механизатор. Аьтача гlадамех ерзнизатор. Аьтача гlадамех ерта кхай тlара дlайода тхона гаргагlа йолчи цхьан агрегата юхера машин. Аргlанара машин хьагlа а цы йоагlаш соц хьажкlаш хьокхаш йола агрегат а. Цунна тlадолх тхо. Из леласш Ю. Молчанов ва.

— Дийнахьа мел хьажкlашкlаш чуэц la?

— Юкъера лаьрхlача 2,8 — 3 гектара тlара, — жоп лу Молчанова.

— Хlаьта дийнахьара норма мелла?

— Норма-м 3,4 гектар яр.

— Шоллагlча агрегата тlа къахьега механизатор хьол дикагlа болх беш а яхье хьалха а хургва.

— Цун гlулаккхаш сачул дикагlа дац, яхье хьалха ма лав-м ховш дацар тхо. Мишта ховргда, оаха беча балха лерттlа итог еш саг ца хилча? Хlаьта балха нормаш кхоачашъе карагlдалац хьокхача хьажкlий аьта гlадам тlадоттара машинаш тоъаш йоацандаь. Уж кховчимболлаш яларе-м оаха хlаране дийнахьа хийца пхе-ялх гектара тlара а чуерзаерьлр хьажкlаш.

Бакълувра Молчанов. Гlадамаш тlадоттара машин хьаярга хьежаш иттех минут ьаккхар цо болх ца беш.

— Кхашка, фермашка, доакъар lалашдеш дукха балхаш да тха боахаме деш. Цудухьа тоъаш яц машинаш, — йоак колхоза партийни организацеце секретара Д. Путилина.

Ялх бlаь гектара тlа генараш я да колхозе. Царех 370 гектара тlара дараш чуийца даьннад. Ухкала дикагlа вlаштlехьдаьха чакхдоах балхаш. Ялх комбайн я генараш чуэцаш. Механизатораштa юкъе дикагlа Кипов Анатоле къахьег. Ди дlадахийтац цо балха шин норма ца еш. Цуна цхьана, яхье из хьалхаволга хьахьаьхкаш цхьаккха белгалс яц.

Цул дукха тlехьа ца бусаш къахьегаш ба Бутусов Евгений, Глушко Валерий. Хlаьта балха нормаш кхоачаш ца еш цхьаккха саг вац механизаторашта юкъе.

— Генараш цхьатарра кхаьчадац тха боахаме укх шера. Лоамашта гаргагlа долча кхашка дlадийнараш кхачалехьа кlезигагlа доале кхо ди даргда, уж сихагlа кхачаргдолаш оаха молхаш техаяле а. Хlаьта 60 гектар кхай тlара генараш тахан чуийца доахаргда механизаторашa. Кхыдола генараш чуэца йиш йола ха хьатlахкачалца хьажкlаш чуерзаеча болх бергба укхазара мукъаьннача машенаш. Иса хьажкlаш чуэцара эггарь дукхагlа шин ди мара эшаргдац тхона, — йоах Путилина. — Цул совгlа, хlанз ухкала трактораш тlа болх беча механизатораша эзба лаьтта оаханаш къахьегаргда дика генараш кхачалца.

Эзба лаьтта оахеш шийтта трактор я. Дийнахьа буси шин сменагlа болх бу уж лелаеча механизатораша. Массалара балха нормаш тlехкхоачашъеш кха а хьег. Хlаьта къаьстта дика хьокхамаш гойт трактористаша Слуцкий Анатоле, Кураков Георге, Дашлакиев Исмаlала.

Эзба лаьтта аха колхозхошна новкъостал деш Грозненерча автотранспортни предприятера механизатораш а ба укхаза къахьегаш. К-700 марках йолча шоай трактора тlа болх беш ши балха норма ю царех хlаране сменагlа.

Сихдаь дlахьош да колхозхоша гурахьа юв культураш дlаера балхаш а. Ерригаш а кхо эзар гектара тlа дlае эзаш я уж.

Бархl агрегат я гурахьа юв культураш дlаюиш. Массарел а дикагlа къахьег Сериков Владимира. Хlара дийнахьа юкъера лаьрхlача 180 процент кхоачашъю цо шин балха нормаш. Цул дукха тlехьабисац Орлов Василийи Калеров Александри. Шоаш хьадер тешаме дара къаьстта йоакхо ю механизатораша. Хlара дийнахьа 240 — 250 гектар дlаюв цар.

— Кхы а эггара дукхагlа бархl да мара дезаргдац тха механизаторашта гурахьа юв культураш дlайийна яхара. Хlаьта хlанале 600 гектара тlа дlайийнай. Белгалдаккха доагlа, тха боахам уллача lалама хьалашка гурахьа дуъ ялат эггара дикагlа 15 октябрь хьатlакхачалехьа дlадийнар кхачилга.

Колхоза контора, кхашка, фермашка балхаш дешта лел, дикагlа хьан къахьег хьахьокхаш цхьаккха хlама дац ухказа а. lопхийта я толашагlа болча болхлой сийна айеш йола Цlе байракх, яц «Молни», пенгает, и. дl.

— Дикагlа бола къахьегамхой морально а материально а белгалбахара фу ду оаш? — хьаттача:

— Еррига производственни участкашка болх беча наха юкъе социалистически яхь йоаржаьй. Цунна хаьнахьа итог ю. Дикагlа хьокхамаш гойташ бола нах ахчан премешца белгалбоах, уж бувц «молнеш» тlа, пенгаеташ тlа, — йоах Путилина.

Цlе аьнар баькъде гlерташ цо хьахьокх къаьнара «молнеш», социалистически яхьа условеш. Эггара тlехьара «Молни» 2 сентябре арахийца яр.

М. ХАМАТХАНОВ.

Тlеххьара гектараш чуэц

Укх шера Грозненски района боахачашта юкъе эггара дикагlа хьажкlаш хьалхеяьй «Атагинский» совхоза къахьегамхоша. 2 октябрь хьатlаоттaш еррига чуэца езараш 1100 гектар йолаш, 1061 гектара тlара яраш чуийца яьхай цу боахама механизатораша.

Планагlа яха езараш 35 центнер йолаш юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара 36,3 центнер а йоаккхаш чуийцай механизаторашa шоай хьажкlаш.

Совхозе йиъ звено я шерра-шера из культура хьалкхееш. Царна юкъе къаьстта хьувкъам дика болаш хьалкхею хlара шера Социалистически Къахьегаме Турпала Гантемиров Ширвание кулгалдеча звенос. Лакха хьувкъам болаш хьалхадьай цун звенос хьажкlаш укх шера а. 260 гектар хулача кхай тlара яраш эггара хьалха чуийцай планагlа яха езараш 35 центнер йолаш, 50 центнер фуалтьяьха хьажкlаш а йоахаш.

Дика хьалхеяьй из культура Вагапов Байке кулгалдеча звенос.

Тlеххьара хьажкlий хьувкъам чуэцаш шийтта комбайн, иштта дукха тракторни лафеташ, автомашинаш чуйолха йоккха механизированни отряд йоалл кхай тlа. Хьинар ца кходеш къахьег комбайнераша, шоферашa, трактористаша. Хlанале шиi «Херсонец-200» яхача комбайнаца 259 гектар чуийцай Гантемиров Алхазура. Цу тlара цо 1105 тонн томараш тlехьа хьажкlаш яьхай. «Херсонец-7» яхача комбайнашца 504 тонн хьажкlаш чуийцай Вагапов Байке. Гантемиров Ширвание воlа — Хасмохьмада 127 гектара тlара яраш чуийцай 633 тонн а йоаккхаш. Къахьегама овсарле лакха йолаш балхаш ду звенойша — комбайнераша Акаев Салмана, Магlадаев lаддала, кхыбараша.

Комбайнерашка сайца цхьа минут ха эехьа ца йоайташ тlатеlла къахьег Нохч-Гlалгlай транспортни управлене № 220 йолча автоколоннерча шоферашa а. Планагlа е эзар 10 рейс йолаш хlара дийнахьа 15—20 рейс ю комбайнаша аьта гlадачаш силос чуйоллача кlоаги тlа дlакхухьача шоферашa Усилов Алхазура, Каталов Тапас, Айбиев lаддалмусlима, Лабазанов Султана, Дауков Ибрахlаца, кхыбараша.

Шоферашa яхьс а баьнна болх бу трактористаша. Комбайнашта тlара 550 тонн хьажкlаш центральни хьатта дlайихьай шиi лафеташа Хамидов Вахас, планал дукха дукхагlа я Арсамерзоев Султана, Джабиев Хьамзата, Джабраилов Моалле, кхыбараша дlайихьараш а.

Хlанзле пачахьалкхенна дlаенай 2150 тонн хьажкlаш, 300 тонн планал совгlа а луш кхы тlа а 650 тонн дlачуила а дерхl.

С. АУШЕВ.

СУРТА ТlА: 1. Гантемиров Ширвани цун воl Хасмохьмади. 2. Звеньевой Вагапов Байке.

В. ЕЛИЗАРОВА сурташ.

Низ кхобац

Укх шера 1200 гектар хьажкlаш хьалхеяьй Грозненски района Ленина цlерагlча колхоза механизаторашa. «Херсонец-7», «Херсонец 200» яха комбайнаш йоахк кхай тlа уж чуэцаш. Болх дика вlаштlехьбаьккхаб. Хlара дийнахьа 35 — 40 гектара тlара яраш чуийца йоах комбайнераша. Царца юкъе къахьегама овсарле лакхагlа йолаш болх бу Джабраилов Саlид-Хьамзата, Дунаев Виктора, Коцубин Виктора. Цар сийна № 2 йолча тракторно-ихаш лелаеча бригада стане Цlе байракх урагlаяхийтай. Хlаьта массарел а дукхагl — 774 тонн томараш а тlехьа хьажкlаш яьхай Джабраилова.

Комбайнаша хьайоаха хьажкlаш центральни хьатте дlакхухь трактористаша С. Манзаева, Д. Самраилова, царна новкъостал дара 1 Мая цlерагlча колхозера венача Латкина. Царех хlаране дийнахьа 15 — 16 тонн хьажкlаш дlахьу.

Комбайнаша аьта гlадамаш фермашка дlаккхухьаш 40 машин я Аргунски Грозненски МРО «Сельхозтехника». Царна юкъе белгалваьннаб А. Османов, М. Висангириев, А. Джамалханов. Царех хlаране дийнахьа 12 — 13 рейс ю. Колхозо хlанзле 4200 тонн силос кийчъяьй.

Центральни хьатта хьажкlаш хоржаш, цlенъеш боахк певсионераш, дешархой. Горячеводски УБР-ера болхлой. Къаьстта дика болх бу пенсионераша Н. Максева, Х. Тимаева, Е. Агеева, кхыбараша. Царех хlаране дийнахьа цхьа тонн хьажкlаш цlенъю. Цар дийнахьа даькха алапи саррахьа колхоза кассира дlалу.

Ялат ца дойташ чуэцара, лорадара шоашта могар ду С. Куликова кулгалдеча халкъа тlахьожама керттерча группо. Цар посташ латт кхай тlа, наькъа тlа, центральни хьатта.

Цlенъяь хьажкlаш элеваторе дlайохьийт. Хlанзле пачхахьалкхенга ехнай цхьа эзар совгlа тонн. Хlаьта чуийцараш ахаш мара яц. Юкъера лаьрхlача хlара гектара тlара 30 центнер фуалтьяьха хьажкlаш йоал.

Колхозхой шоашта могар деш боахк сихагlа уж чуийца яхара.

М. ГАДАЕВ.

Бригадни метода — шерра никъ

Тха заводе бригадни методага дахта вlаштlехьдаьккхар къахьегам lилман ларда тlа баккхара планага хьежжа. Профессиональни а квалификационни а составага, хlаьта иштта къахьегамах мах телара формашка хьежжа леладу бригадни формагlа болх белга. lШоай профессиональни составага диллача бригадаш хул комплексни (царна юкъебоагlа тайп-тайпарча профессех бола болхлой), специализированни (царна юкъебоагlа цхьан профессех бола нах).

Хlанз заводе болх беш я 282 саг е берригача болхлоех 63,6 процент юкъевоагlа 30 бригада. Бригадни форма оаха юкъейоалайир специализированни бригадаш вlашагlйохкарца. 135 сагах латташ цу тайпара 19 бригада я тха заводе. Цхьабакъда из дича гlулакх чакхдоалаш доацилга вхетадеш дар тхо. Технологически процесс дlахо эргайоаккхаш тоаяро дlадийхар къахьегам вlаштlехьбаккхара кеда форма юкъейоалаелга. Хlаьта кердачарех цаl хилар тайп-тайпара кулгговзал йола нах юкъебола комплексни бригадаш хьаелта. 147 сагах латташ цу тайпара 11 бригада я тха предприятe. Цу бригадаша арахец еррига продукцех 80 процентал дукхагlа яр.

Бригадни хьисапе болх бара даим йоакхо ю завода кулгалхоша, партийни профсоюзни организацеша. Бетта йола бригадай производственни планаш цеха, участка планашца айхха чоэзенна я, уж увттаю эксперташа а бригадираша а дакъа лоацаш. Цо шиi аргlап йиш хулийт производствана доал дара болхлой шерра юкъеоза.

Хlанз тха заводе нормаш кхоачаш ца ю болхлой бац. Къахьегамах хьахулачун хьалхарча коллективни бехктокхамо наьха дисциплина чlоагlъю, хlара болхло дикагlа болх бе lомаву.

Хьаэшаргьа вай масала, Ш. Юсупов керте латта комплексни бригада. Цхьан нарядагlа болх бу цо, юххера хьадечунга хьежжа алапи а ийдеш. Цо коллектив чlоагlагlа кхотаю, хlаране бехктокхам лакхбу, продукци дикагlа хулийт.

Бригада хlара болхлой шеш хьаяь продукца дlачулушше а дlаоцийта гlерт, тlаккха цунна алапех 5 процент прими лу. Тайп - тайпара кулгговзал йола нах ба цу бригаде, хlаьта цо дlадийхар технически экономически дешар лерттlа вlаштlехьдоаккхилга, кхыйола говзалаш lомаелга. Керттера говзал токарь йолчар lомаю токарь-карусельщика, слесарь-сборщик сверловщика, фрезеровщик - шлифовщика говзалаш. Цо йиш хулийт сага воадаш дисача цуппа метта болх бе, къахьегама овсарле лакхъе.

БРИГАДА — наха кхетам балара lалашма те дика школа. Ш. Юсупова бригада вlашагlйоллалехьа бетта 30—35 темперирующи машина арахецар, хlаьта бригадни методага даьлча деиз — 45—50. Болхлой алапи 5—10 процент лакхделар, къахьегама овсарле — 7—12 процент, прогулаш еш балха ха йоаелга чlезигделар.

А. Байбагарова кулгалдеча пластиначати дlанараш хьаеча вокх комплексни бригадо укх шера вархl бетта 31260 погонни метр дlанараш хьайир, хlаьта соахка цу юкъа яьраш 13561 метр мара яцар.

Транспортни участка грузчикаша комплексни бригадаш хьаьчул тlехьагlа соахкарчул 0,5 сахьат кlезигйир цхьа вагон lойоассеш йоаккха ха.

Тервам тlабахийта мегаргдолаш да автокараша таксешка санна болх байтарга довлар а. Хьалхагlа завода хlара цехе е участке электрокарщикаш бар болх беш. Хlаьта уж лукха а бар. Сахьатах баьча балхах алапи телаш хинна уж овсарегlа къахьегара тlера бацар. Беригача электрокарщикех цхьа бригада йир, талонаш телалга юкъедоаладир. Цхьан бетта иштта болх бича гучабаьлар дика къахьегараш, цар алапи 30 — 40 процент айделар. Цунца цхьана тхоа хайра укхжал электрокарщикаш ца эшилга. Таксеша санна болх бара метод юкъеяьккхача 30 процент кlезигбир электрокарщикаш, хlаьта болхлой алапи а лакхделар.

Тха толам — са толам, оаха хьалхара моттиг яьккхай — долче, аз а яьккхай. Цкъарчоа укхаза цхьаккха а керда хlама доацаш санна хетаду, бакъда, цунна тlехьашка латт болх бригадни методагlа барах хьахула кхетам балара пайда, коллективизма догуйла. Из да бригадни методо яхьа юкъедена кердадар. Практико хьахьокх алхха производственни хинна ца lеш, социальни дешаш а сихагlа къестаде бригадни методо йиш хулийтилга.

Цунна дола тешал да цхьан нарядагlа болх бу коллектив. Цун хlара саго ю операцеш цаl пайданегlеи вож халагlен я ала йиш йоацаш цхьатарра дlа-юха екъ. Шозлагlа-дале, хlаьта из керттера а да, болхлой квалификаци лакхлу, хlана аьлча, хlаране караеоэаю технологически цикла еррига операцеш.

Болх баьча ханаге а къахьегаме лаьцача лаьккъага а хьежжа хул наькха алапи. Из дlа-юха декъ бригадни собрание болхлоша шоаш. Цига эггара дикагlа гу хlаране болх мишта баьб, мекъавар малагlа ва, новкъостал хьанна эш. Тlаккха вlаштlехьдовл кхоачамбоацараш сихагlа дlалаха, эшачоа гlо де, толашагlйола опыт дlайоаржае.

Бригадни методагlа болх баро йиш хулийт материалаш, дукхагlа кхоийта, производство дикагlа вlаштlехьъяккха, продукци дикагlа хилийта, шиi тамагlа а долаш болх байта. Цу тайпара болх бечарна, хlаьта уж хlара бригаде 70—80 процент ба, тарифал совгlа 15 процент дукхагlа алапи ту. Цудухьа хlаране гlерт шиi тамагlа а долаш болх бе.

Е. САМУИЛОВ,
эргуисеи «Пищемаш» завода директор.

Партийни организацешка — отчеташи хоржамаши

ЦIЕНХАШТТА ТОАБЕ БЕЗА БОЛХ

Пхи бIаь совгIа саг волаш МегIалбике йоккхагIчарех я «Малгобекнефть» НГДУ ОРС-а коллектив. Укх шера хьалхарча кварталa планах лоархIа ца еш йиса хиннале а бархI бетта декхараш кхоачашде вIаштIехьдаьннад цун.

Цу коллектива балхах тIейише да городерча мехкдаьттахой меттел, берригача къахьегамхой а вахарера лоархIаме хьашташ кхоачашделга. ХIана аьлча, ОРС-а болхлой ба кхачан а промышленни а товараштца городера берригa бахархой Iалашбе безараш.

Мишта лоархIабу ОРС-а болхлой шоашта хьалхашка латтача цу декхарех? ВIаштIехьдоалий ОРС-а юкхьанцерча партийни организаце уж декхараш дизза кхоачашдара коллектива ерригa торонаш сарцагIъяха? Цхьадолча даьнъе цу хаттарашта жоп луш чакхъьлар ала йиш я дукха ха йоацаш укхаза хинна отчетно-хоржамий партийни собрани.

Цхьа кандидат а волаш 31 коммунист чувоагIаш я ОРС-ера юкхьанцара партийни организаци. ОРС-а яр саина йоаккхача коллективе зIамиго яле а лерттIа болх вIаштIехьбаьккхача дукхадар де йиш я цун.

Из гойташ яр партбюро отчетах цун секретара С. С. Ахриева аь доклад. Иштта дар собрание коммунисташа даь къамаьлаш а.

Доклада тIа белгал ма даккхара, отчетах йолча хана ОРС-е болх беш хиннай 10 коммунистически къахьегама школа, марксизма-ленинизма лардаш Iомаеш цхьа школа, СССР Конституци Iомадеш комсомольций кружок. Социалистически яхьо дакъа лоацаш хиннаб берригa ОРС-а болхлой. 218 саг коммунистически къахьегама ударник волаш ва коллективе. Кхы 220 саг из сийлен цIи яккхара тIехьа къовсам лоаттабеш ва.

ХIаьта а цIенхашттара кхоачамбоацараш хиннад, — йовх докладчика — коллективе беча идейно-политически балха тIа. Массе а хана болх беш хиннабац агитатораш. Наха балхаш леча моттигашка геттара кIезиги беседаш лый политинформатораша. Партбюро заседанешка а е собранешка я юаца уттаьяьац коммунистий бехктокхамерча болхлой отчеташ.

Дукха моттигаш нийслу тиманна тIарап харцахьа совгIа, маькаш совгIа доахаш, дефицитни товараш лочкъадеш, къыга тайпара торговле бокъонаш телхаеш. Лоха я наха гIулакх дара культура. Дукхаа торговле предприятеш я санитарни бокъонаш телхаеш.

Гуччa тайпара, партбюро отчетах йолча доклада тIа критика яц аьнна ала йиш яц. Цхьабакъда, из критика дукха пайдаегIа хургъяр гIалаташ дувлатарий цIераш йоахаш хиннаяларе. Из де йиш йолаш а дар. Докладчика белгал ма даккхара торговле бокъонаш телхаяр бахьан долаш 12 сага строги выговор яьй, шие сaг балха тIа лохваьв, тхьо совгIа торговле болхлочох замечани яьй.

ОРС-ерча халкъа тIахьожама группа балха хетадаь дар цун председатель волча коммуниста Я. О. Зариева собрание даь къамаьл. «Тишашка 17 тохкам баьб оаха, — аьлар цо. — ХIаьта а дIацIенденна дIадаьнна дац ОРС-а предприятешка торговле бокъонаш телхаелга. Дукхха кхоачамбоацараш да кхерамзлен техника дешаш къестадеча а. Халкъа тIахьожама группа членех цхьабараш ба торговле бокъонаш телхаерашца хIама дIаала яхь хеташ. Из чIоагIа харцахьа да. ЦIенхашттан ханнахьев бакъдар дIаоалаш, болх нийса дIахьолга хьадехаш хиларо новкъостал ду сага шийгIалаташ кIоарга долийташ тоавале.

— Торговле предприятей балхага хьожаш дукхха тохкамаш ду вай доай болхлоша. — аьлар ОРС-а торговле инспектора Д. Б. Картоева. — Бакъда, гIалаташ бокъонца гучадоахаш кIоарга хилац уж. Вай хьагуча ца доахаш диса дукхха харцахьардараш корадоагIа арахьара тIабаьхкача тохкамхошта. Тикай болх тохкаш цхьаькха а рейд яьац торготдела болхлоша. Из нийса дац. Со цаI мара вац. Массанахьа дIакхача а торговле бокъонаш телхаераш ханнахьа хьагучабехa я вIаштIехьдалац са цхьанне. ЧIоагIа лоархIаме гIулакх да массанахьа торговле бокъонаш йиаза кхоачашъяр Iалашдела. Цу деша боагIача тайпара тIахьожам лоаттабеш а болх телхаберашкара цIенхаштта жоп дехаш а хила еза партбюро.

Юкъарча кхачан предприятей балхарча кхоачамбоацарея дийцар коммунисташа столовей заведующий болча Г. Г. Агиеве А. Н. Горбакове. Цар белгалдаьккхар столовешка газ, хий доацаш моттигаш нийслуга, баьцадараша, сомаца столовеш Iалашъяра гIулакх чIоагIа эсала леладелга, столовешта хьатIадоагIа маькъаш деха машина хьатIая йиш йоацаш хилар. ОРС-а кулгалхоша цу дешай цIенхаштта йоакхо е езилга.

— Торговле отдела болх беш дола тхо тхоаш а дац кхычарея дика хьонхам гойташ, — аьлар торготдела начальника декхараш кхоачашдеш волча К. М. Хидирова. — Геттара кIезига хул тхо торговле предприятешка болх тохкаш. Из тхоай гIалат дIахо йодача хана ца хилийта а тикай балха тIахьожам лоаттабелга дIахо йодача хана белгала тоаде а лерхIаш да тхо. ЧIоагIа эсалех таханарча декхараштa жоп ца луш я ОРС-а предприятешкара гойтара агитаци. Цу деша цIенхаштта йоакхо е еза ОРС-а партийни бюро а предприятей кулгалхоша а.

Собрание къамаьл даьча ОРС-а начальника Ю. Н. Гомкортиева белгалдаьккхар дукхаь торговле предприятеш йолаш йолча торонел эсалагIа болх беш хилар, къахьегама дисциплина телхаеш моттигаш хилар, тикай кулгалхоша дисциплина телхаерашца боагIача тайпара къовсам ца лоаттабелга, кхетама болх ледара лелабелга.

Собрание къамаьл даьраша белгал ма даккхара, партийни бюрос эсала леладаьд дикагIбола болхлой парте мугIарашка чуэцара гIулакх. 57 комсомолец а дукхаь къона болхлой а болаш йолча йоккхача коллективе цхьа саг мара кийчаь метадац КПСС члений кандидатела чуэце. Алхха цхьа саг кандидат хиннача парте членела чу а ийцав. ГуIа да иштта йоккхача коллектива из геттара кIезига хилар.

КПСС Уставах кIезигагIа хилча а хIара бетта цхьа собрани хила езача, ОРС-е ворхI партийни собрани мара хиннаяц отчетах йолча хана. Уж а лакхехьара дувца могаш деша дувцаш хиннай. Партбюрос шай инициативах коллектива вахарера дош дувцаш цхьаькха собрани хиннаяц.

Собрание тIаийцача сецам тIа белгалдаьхад ОРС-а партийни организаце а цун хьалхлена ерригачи коллектива а болх КПСС XXVI съезда сецамаша дIадеххача тайпара дIахо йодача хана тобара де дезараш.

Собрание хоржар керда партбюро. Цун хьалхарча заседание юха а ОРС-а партбюро секретарелла хоржар С. С. Ахриев.

А. ХАРСИЕВ,
тха собкорр.

КарагIдаьнначох кхоачамбергбац

Дукхаа шераш хьалхагIа деnз рентабельно болх беш а йоккхий доходаш йоахаш а хьайоагIа «Шалинский» совхоз. Шалинцаша цхьа сaнна дукхаза а котелонаш яьхай республикански социалистически яхье, толамеи даьхад Ерригроссийски а Ерригсоюзни а социалистически яхьаш-ка.

Кхы эшаденна хIама дац партийни съезда шера а. Укх денношка укхаза хиннача отчетно - хоржамий партийни собрание КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара нов. У. А. Исмаилова совхоза коллективана дIаделар КПСС Нохч - ГIалгIай обкома, Министрий Совета, облсовпрофа, комсомола обкома Диплом. Коллективана из дукха совгIат деннад укх шера ялаташ чуэцача лаьха толамаш бахьан долаш.

Партийни комитета секретара нов. А. Чинтаева отчетни доклад еш а коммунисташа къамаьлаш деш а дувцар ихашкеи фермашкеи къахьегараша партийни организаце кулгалца даьхача толамех, хьагучадовхар кхоачамбоацараш а уйла тIаяхийта езаш йола къоастализа йиса проблемаш а.

Отчет еча юкъагIа парткома вIаштIехьдаьлиад сирригача производственни участкашка коммунисташ дIаоттабе. Производственни къахьегаме юкъарлал доацаш дакъа лоацаш ва 44 коммунист. ХIаьта уж берригаш а хIина бац аьнна коммунистически къахьегама ударникаш ба. Хьайбай боахаме, лаьттанца деча балхашча, массе метте ба хьинарча къахьегамца шоашкара хьонкхам гойташ, производстве хьалха латташ бола коммунисташ.

ЦхьайттаъагIча пятилетка кхоалагIча шера чотагIа къахьегаш волча 13 производственника юкъе а дукхагIа бараш коммунисташ ба. Царех ва Ленинен Къахьегама Цеча Байракхен орденаш енна вола цIи хеза хьажкIаш лелаер Абдулаев Саламу. Къахьегама Цеча Байракха цин ордена кавалер свеклаш лелаеча звеной звеньевая Энглаcова Совхуит, механизировании отряда начальник Дудаев Абдулла. «Знак Почета» яха ордел йола хьажкIаш лелаеча звеной звеньевой Агаев Вахид, кхыбараш.

Доклад яьчо а къамаьлаш даьча коммунисташа а белгал ма даккхара, парткомо чIоагIа уйла тIахийтай хьалха латта опыт дIайоаржара, къахьегама коллективашка къахьегамн яхья условеш отталра. Цу гIулакхо шерра йоаржаю социалистически яхь, хьехамчал, материальни моральни поощрени яра гIулакх.

Производства гIулакхашта гIо ду дика вIаштIехьбаьнхача идейно - кхетама балхо а. Из сийлахьа гIулакх деш ва 73 активисти общественники. Цар чакхйоах парткомо отталь коллективе беча идейно - кхетама балха комплексни план. Къахьегаш боахкача наха юкъе даим хул общественни балха активисти нн. В. Дудуркаев, А. Алавдинов, С. Шамилев, А. Усманов, Г. Батаев, пропагандисташ М. Албабов, А. Берсанов, А. Идрисов, С. Арсакаев, агитатораш И. Цецмаев, Ю. Федоров, политинформатораш А. Висултанов, С. Щербина. Цар къахьегамхошта юкц партей Советски правительстваи политика, вай мехкара а доаьол дехьара а событеш. ЧIоагIа безам тIабаха Iомаю КПСС XXVI съезда а цун тIехьагIа хиннача парте ЦК Пленумий а материалаш.

Собрание белгалдаьхачох, цу дерригача хIамаша гIо ду боахама производственни гIулакхаш толаме делара. Дикача гIулакхех дукха дийцар коммунисташа, цхьабакъда, хьоаха ца деш дитапзар кхоачамбоацараш а, уж хьагучадоахар, дIадоахаргдола некъаш дувцар.

ХьажкIаш лелаеча звеной звеньевоя Агаев Вахида аьлар, тха звенорара бараш берригаш а коммунисташ ба, цудухьа тхона бокхха партийни бехктокхам тIабуж — дика къахьега, балха тIа тхоашкара наха хьокхам тела. Оаха социалистически декхар тIаийцад оахош лелаеча 300 гектарах хIаране тIара фуражни хьажкIий 35 центнер яккха, планагIа 30 центнер йолча. ХьажкIаш дика хиннай тха, хIара гектара гIара 50 центнерал кIезигагIа йоацаш яхар дош доах оаха уж.

Свеклаш лелаеча звеной звеньевая нов. С. Энглаcовас собрание хьанхайдир, планагIа 270 центнер гулъе езача, 110 гектарах хIаране тIара 500 центнер шекара свеклаш гулъе дош деннадар звенос, хIаьта оаха из дош тIехкхоачашдерга хIара гектара тIара 600 центнерал кIезигагIа йоацаш уж гулъярца, аьнна.

Свеклай кхашка балхаш дерех дукхагIа бараш кхалнах ба аьлар цо, цIагIа бераш, дезал а болаш. ХIаьта а тха нагахьа йиш хилац тика тIа даха а эша хIама эша а, цхьабакъда, Аргунски горПОс наггахьа мара йитац тхо долча автотика. ХIаьта, рабочкома вIаьла бала а бац мугIарера къахьегамхой цу гIулакхи сагота хьувзар аьнна. Совхха а тIехьа дийнар рабочкома председатель М. Булаев сагота вац болхлой къахьегаман бытен хьалаш мичча бесса дале а лхаш. Кхы цунгара жоп дехаш саг вац тахан я.

Хьаккхий фермерча болхлочо Щербина Светланас аьлар, ферма болхлоша дентара ди массала доал дукхагIа тIалеттедолийт дулх хьийбашта. Ферме дикагIа болча свинаркаша Шишкина Ниниe, Савицкая Раяс шоаш хIаране лелаеча 330 хьакхех хIаранена денна бийсаннен планагIа 400 грамм тIакхетийта езача, 470 грамм тIеттанолийт. Цхьабакъда, е дирекце а, е парткомо а, е рабочкомо а йоакхо яц цу свинаркай дика опыт дIайоаржаяра. Цул совгIа, ферме тоъал хьаккхарч яц чуоттаяь кхабера.

Собрание къамаьл даьча КПСС Шалински райкома хьалхарча секретара нов. У. А. Исмаилова коммунистий уйла тIаерзайир къоастадаьза дисача дешашта. Къахьегача сaго, — аьлар цо, — хьинаре болх барзи перглатта салаIаран эша хьалаш вIаштIехьдаха деза. Цудухьа, болхлой къахьегамен бытен хьалаш тоаде хьажа еза партком.

Совхозо кхоачашъяьац, аьлар цо, пачхьалкхенга дулх дохкара 8 бетта план. ХIаьта дулха план — коллектива балха керттера хьокхам — кхоачалъяьза ярьяц. Цу гIулакха укх ферах юхейисача хана хIара бежана денни бийсаннен 500 грамм а из еттайолийтал, 700—800 грамм тIаеттаьургйола гIулакх де деза, хьайбашта Iукал дика дарай цар доазъара рацион нийса лелаярая керттера уйла тIа а йохийташ.

З. МУХАДИНОВ,
СССР журналистий Союза член.

КЕРТТЕРДАР — ДИКАЛ

Цхьайттаъагlча пятилетка хьалхарча шера план 7-ча ноябрга кхоачашъяра шерра лаьрхача социалистически яхье дика къахьегама толамаш доах «Электроприбор» завода коллективо. Цу яхье массаза а хьалха лаьттарех ба № 1 йолча механически № 7 йолча полупроводникови цехий болхлой. Цар дика кхетаду арахецача продукце дикал ма могта лакхагIа хила езилга.

Хоьш ма хиллара техниченски конструкторски документацеш дIасамъяхера эшаш йола электрофотографически аппараташ арахецаш ма йий вай мехка йоккхагIчарех цаI йола «Электроприбор» завод. Цо арахеца аппараташ балха атта а, тешаме а, экономически бокха пайда луш а я. Укх геттара чIоагIа эшаш я халкъа боахама. Из дика кхетаду завода къахьегамхоше, шоаш тIаийцача социалистически декхарашта юкъе арахецача продукцех 50 процент дикала Знак йолаш хилийта дош деннад цар. Цудухьа, «Производственни участка дикагIбола мастер», «Говзалца нотваьниар» яха сийлен цIераш яхара шерра яхь яьржай укхаза. ДIаяхача пятилетке дика хьокхамаш дахарех «ДикагIбола мастер» яха цIераш еннай А. Гололобова, Н. Фомина, В. Форова, 50 болхлочоа — «Говзалца нотваьннар» яха сийлахьа цIи еннай.

Коллективо доахача дикача толамашта юкъе доккха дакъа лоац рационализаторий балхо а. Ер шу дIадоладелча денз 54,5 эзар сома маьха пайда беннa 45 рацпредложенеш шоай балха юкъейоалаьй цар. Маьхерча предложенех цаI я Ю. Котова, М. Сулаева, В. Люнинас йоалайъ. «ЭР-420» аппарате динал лакхъяра лаьрхIа я из.

Бокхха терхам тIабохийт заводе керда техника а технологи а производствана юкъейоалаяра. Дукха ха яц механически цехе гидрокопировальни суппортаца деталаш кийчъе йолаяь, порошкови металлурги юкъейоалерах Iаьрожа а боc бола а мехалаш дукха кходе вIаштIехьдаьннад. Тахаларча денна заводе динала Знак йолаш арахец йиъ тайпара продукци, 96 процент яр дIалушше а дIаэц. Тоъал шеръеннай укхаза арахецача продукце ассортимент, производствана юкъейоалаяьй керда кхо электрографически аппарат, шар селенировании электроцилиндрий болх эргабоалаш лаьхбеннаб. Шоаш кийчъю продукци брак йоацаш арахец заводе. ХIара болхлочо кхетаду дикал лакха йолаш ца арахецар шоай керттера декхар долга. Хьалха хийначунга хьежача довзаргдоацаш хувцаденнад завода сибат. ТIаххьарча шерашка тоаеннай механически цех, цхьоалагIчеи ворхIагIчеи цехий гальванически шоллагIча цеха термопластавтоматийн участкаш, хийцад тиш дена производственни гIирсаш. Хьалха металлах кийчъеш хинна 20 совгIа оатхал хIанз пластмассах ю, цудухьа аппараташа болх беш йоаккха ха йаьхъеннай.

ЧIоагIа терко ю заводе технически тIахьожамхой балха. Цу гIулакха лоархIаме гIо-новкъостал ду укхаза кхит-наста дIахьоча «къахьегама сахьаташа». Цига дакъа лоацаш болча мастераша, технически болхлоша, рационализатораша тIабех брак яраш, продукце дикал лакха хургйола наькъаш теха, нийсденна кхоачамбоацараш дIададаха эшаш дар белгалдоах. Хьинарe къахьег цу балха тIа Абдуразаковас, Шевцовас, Панасенкос.

Продукци дика хиларех, аппаратеш а, кхача оатхалаша а йаьхкхача хана дика болх барах массанахьа а йовз завод. Цо арахеца продукци дIанйю доазол дехьарча 18 мехка. КхоалагIа шу да завода продукцех рекламаци кхачанза, из хестаеш каьхаташ, телеграммаш дукха ух. Цун бахьан да «Электроприбор» завода коллективо ше арахеца продукце дикал лакхъяра лоаттабеш бола къовсам лаьгI ца бари денгара денга из эргабахари.

Х. ЭЛИХАНОВ.

Лорае телефона кабель

Ма дика дет-кх телефони бувзам дика а ца бохаш а болх беш хилча. Къьеча тайпара хила йиш яц гIулакх вай хана. Дукха балхаш даьд вай республика связисташа, хIаьта хIана кхы а деш боахк, бувзам лерттIа болх беш хилийтара. Амма геттара новкъа хул цкъаза вай города цхьайолча пунктешка духхьал кабель йохар бахьан долаш телефонии бувзам дукхача хана болх а бергбоацаш хьадача.

Дукха абонентaш города телефонии станцена претенеш е болалу тIаккха, болх во бу яхаш цунна бехи дIатIа а бехкаш. Шийга хьаттача, бакъ хила а мег абонент. Цо хан-хашнахь ахча ма телий ший телефонах пайда ийбе безам болаидаь. Цудухьа, телефоно бе боагIача тайпара болх белга дIадеха бокъо йолаш а ва.

Нагахьа саннa, телефоно болх ца бара бахьанаш кIоаргагIа тохкачи уж кхычахьара хьанораидоагIаргда. МалагIаш да бувзамо юкъ-юкъе стабильно болх ца беш хилара бахьанаш? Дукхача гIишлош еча организацеша, балха сих а лий пкъаза шоаш лаьтта ахкарца дувзаденна балхаш деш городечой телефонии станцега хоатташ хIама а доацаш ду. Телеграмма йита а е шоай викал вайта а шоаш уж долалетга хьа а ца хоийташ лаьтта ахка болалу. Траншеи чхара балхаш дукхагIа йолча хана отталаь технически документ а доацаш бIарггаш а дувшадий ду гIишлошхоша. Из бахьан долаш телефонии кабель талх, дукхача хана хал бувзам.

Цхьаболча лаьттанцарча балхашта кулгал деча болхлоша вIалла уйла а яц телефонии кабель хоадалю пачхалкхена цу гIулакхо даь эс 5000 сома боарамe дар.

ДикагIа латтац гIулакх шоллагIча ах шера а. Духхьал нюни августи бетташка нийсъеннай кабель хоадаль 5 моттиг. По пачхьалкхена даь эс 2000 сом совгIа да. ХIаьта цу гIулакхе бехке бараштa еш лоадана наказанеш а яц. Доаладергда аз массехк масал. Иштта, Нохч - ГIалгIай гIишлош еча управленена чуйоагIача СМУ-6 балхахоша карарча шера хьалхарча ах бетга шоаза хоадаьй кабель — 1981 шера 17 февраля Терешковай цIерагIча улица тIеи укх шера 5 мас В. И. Ленина цIерагIча улица тIеи, пачхьалкхена 1323 сома боарамe эс а деш, 155 абонент висар 600 сахьата телефонии бувзам а боацаш. Цу абоненташтa юкъе городе беха нах хинна ца Iеш, пачхьалкхен предприятеш а яр.

Дига а дехарий-теш НохчГIалгIай гIишлош еча управлене спецСМУ 1981 шера 16 апреле Ленина проспекта тIареи Дзержински улица тIареи кабель хоадайча 400 абонент бувзам боацаш шоаш виталга а, пачхьалкхена шоаш 1066 сом эс даьлга а.

«Чеченингушв о д с т р ой» ПМК-1 болхлоша кхоаза тийдай укх шера шоаш гIишлошъяра балхаш деча кабель. Иштта, 1981 шера 3 февралe ПМК-1 балхахой бохка бувзам боацаш висав 103 абонент, хIаьта 29 июне 35 саг кхы а.

Царех таро дола лаьттанцара балхеш цхьаькха хIама терхал а ца деш хилар хьахьокхаш дола масалаш кхыча гIишлош еча - организацей балхахара а доаладе йиш я. Цу тайпара гIулакхаш хиннад Нохч - ГIалгIай гIишлош еча управленена чуйоагIача СМУ-8, наькъаш дехкачен тIахьожама управлене, «Чеченингушсельстрой» треста механизаци управлене, города йоазала сете, «Кавалентомонтаж» треста, треста СМУ, кхычахьа. Нийса хургдар цу дешанца хьожаш йола административни комиссеша уж бехкенна балха тIа деча, законаш дIадолийта керттера бахарчашка доагIар кхачийтача.

Д. МИНЗЯКОВ,
НГIАССР халкъа тIахьожама комитета отдела заведующий.

Лаьттан тIоавех халача хьалашка бурув тохара балхаш тIехдика вIаштIехьдоах Горячеисточненски УБР, № 113 йолча Ястребиная яхача буровая бурувдеттараша. Проектни вIоаргал 4950 метр йолча теха бурув 4070 метрга кхьачад. Скважине Iочуяхийтай эксплуатационни колонна, лифт, кхоъ кислотни обработка яьй. Дика хьокхамаш гойт укхаза социалистически яхье хьалхалаттараша Сенчиков Георге, Железнях Александра, Набыров Мовлдис, Бобрышев Василе, кхычар.

СУРТА ТIА: дикагIбола бурувдеттараш М. Кадырови А. Железняки.

И. ПЛИЕВА сурт.

ГIИШЛОШЪЕРАШТА — ДИКА МАТЕРИАЛАШ

Тха комбинат мара яц гIишлошъерашта кIир, гипс, гипсоблокаш, йовкъаш сиха гипсови плиташ лоаттаеш. Оаха белгала болх бу арахеца продукци дикагIа хилийтара. Масала, № 1 йолча цехе кирпишкаш хьаеча оттаяьй керда технологически лини. Дукха ха яалехьа болх бе йолалургъя из. ТIаккха хьаеш йола кирпишк дикагIа а шаьрагIа а хургья. Кирпишкаш яттара хьа а яь болх бе йолаллийтай № 1 йола туннельни пишк. Цига оттаяьй контрольно - измерительни прибораш, технологически процесса автоматически регулировани ю. ХIаьта хIанз болх беш йолча кирпишкаш йоттача къаьхача пишнашта реконструкци ергья.

Укх шера ремонт яьй кIир хьаеча Чир-Юртарча № 2 шахтни пишка. Цо йиш хилийтар хьаю кIир дукха а дикагIа хилийта. Цу тайпара болх бергба цигарча № 1 йолча пишка а.

Технически кийчъерга дилача тха комбинате эггара ногIча хьала тIа да гипс а йовкъаш сиха гипсови плиташ а хьаелга. Из производство чуйола здани а оборудовани а геттара къьаьна я. Оаха объединене кулгалхошка дукхаза а дехар даьд Чир-Юрте керда цех хьалъяза новкъостал де, яхаш. Цо йиш хулийтаргъяр из продукци хьаю производство Грозненa арахкха а городера фо цIенагIа хилийта а. Цул совгIа Чир-Юртара 30 километр гаьна мара боацаш гипсови кхерт Iо боаллача Чайханойски моттигах дикагIа пайда эца йиш а хургъяр.

Бакъда, из дош хIана а къоастаденза да. Гонахье чIоагIа бIех а еш, дукха кулгкара балхаш а деш гипс хьеш да тхо.

Тха балха чIоагIа новкъарле ю лерттIа ремонтни база ца хилар. Тха мастерскеш типпача отарашка я, хIаьта цигара металлаш обработка ю оборудовани геттара къаьна я.

Цу тайпара кхоачамбоацараш дIа а тха комбината коллективо дерригa а дерга гIишлошъерал материалашца дикагIа Iалашбара, производствана механизаци яра, болхлой бытовой хьалаш товдара.

М. ЛЬЯНОВ,
№ 1 йолча гIишлош материалий комбината директор.

Саги Iалами

ГОРОДО КХАШ ЛОРАДУ

Миллионаш гектараш доаь беркате лаьтташ дIакхеш сиха дегIаухача городаша. Цхьабакъда, йоккхагo диллача Москвайна Ленинградан тIехьа мехка кхоалагIа моттиг лоаьача город Киево (2250 эзар саг вах) чIоагIа сиха дегIа а ухаш, геттара кIезига даьд гIишлош хьалъяра юртбоахама оборотера хьадоаха лаьтташ.

ТIеххьарча итт шера цIаккха ца лаьча беса сиха хьалъхьеш латт Киеве гIишлош. ХIара пхе шера укхаза наха чубаха хьалдеш дола цIенош Сийлахь - боккха Даймехка тIом хилалехьа укхаза долаш хиннараш массел да. ДIадаха бIаь шу чакхдоалаш гIишлош тIайола территори 60 квадратни километр яр. 40-гIа шераш долалуш — 100, хIаьта тахан — 280 квадратни километр. Традиционни наьъаца дегIаухаш хилча, вешта аьлча гонахьарча юртий оагIорахьа, городо кIезига «дуаргдацар» цIи хеза дола украински Iаьржа лаьтта. Цхьабакъда, из хIама хиннадац.

— Оаха вай мехка массанел хьалхагIа кхайка а даь вахара юкъедахьад принципиально керда хIама: Киев шийна йистошка уллача Днепра атагIарча Iаьржа деча хий тIа а дуалаш ушалаш а йолаш йолча моттигашка дехкача гIомаоий «гIайбаш» тIа хьалъю город. — йовх «Киевпроект» яхача института наха чубахара йола граждански гIишлош яра проектни балхий Керттерча управленe керттерча инженера заместителa Штенель Александра. — Йилача гIомара хьалхара 1300 гектар промышленни гIишлош хьалъе дIаслар, хIаьта 60-ча шерашка чудовллашехьа долаелар хIанз нах баха чухайша Русановка оалача кердача нах бахача района кварталашта «гIайба» кийчбе.

Русановкана тIеххьа хьалйир кхыйола нах баха района — Березняки. Левобережный, царех хIаране дIалоац бIаьш гектараш Гидронамыва опыт а Iоаяь, дIабоДабелар киевски гIишлохой Оболонь яха городе эггара йоккхагIа йола нах баха район хьалъе. Укхаза 1.100 гектар йолча искусственни территоре тIа вахаргва 220 эзар саг (цу района ондалча даьнъ тIа баха IохаIшаб нах).

Киевера яраш саина йола гидронамыва масштабашн темпаши йовзац гидрогIишлош яра советски практикана. Цун бахьан да ма эша хIандерча халаза техникен Днепра чу практически цIаккха кхоачалургйоаца гIомара лежаши хилар. Русановски районе, масала, «гIайба» 5 метрга кхоачаш лакха бар, хIаьта Оболоне хи йистера территори итт метр айийн. Из бахьан долаш районашта цхьаькха а кхерам бац хий мелла Iалхе а.

Экономически эффективни хилар шиа ярус йола намыв оалеш яр, — дIахо дувц А. Штенела. — ГIомара тIа йохк водопровода турбаш, йовхатера сетий коммуникацеш, канализацеш, цул тIехьагIа дIахохьу гIум кийчъяра балхаш. Цу тайпара, траншеш яха ца езаш хул гIулакх. Шерра юкъейоалаяьй къаьсттача конструкцех йолча свае пайда а эцаш лаьрхIа кийчъяраш. Цар йир гIомарах нийсаза а алхайттазе а йола чIоагIа кIийле. Хин йистерча территореш тIа дукха гIишлош хьалъяра гидронамыва ерга дIахохьеш да. Кхы а 300 эзар саг вахаргволча кварталашта кIийле кийчъяра балхаш деш латт.

ГIишлош хьалъяра кердача методо аллийн ю города архитектурно - пространственни композици хьахилара. Исторически радиально - кольцевой структура йолаш яр Киев. Тахан Днепра йистошка тIа-тIа йаьхе а луш дегIаух город. 14,5 эзар гектар йолча ушал латтача а Iаьржа деча хий тIанувлача а территорех хIинцалехьа 3 эзар гектар карчерзаьй. 2000-гIа шу хьатIакховчаш 25 километрга кхоачаш йаьхлургья город Днепра йистошка гIолла. Цхьабакъда, хин йистошка массанахьа а хьалъеш нах чубахаргболча цIеной кварталаш. Кердача территореш тIа паркаш йохк, пляжаш ю, днепровски гIайренаш тIа хьахул керда спортивни комплексаш, «сакъеродаме городокаш».

Хьаю укхаза искусственни хий латта моттигаш. Масала, Русановкана йисте юла я юлаш грунт йаькача моттиге чутIоала хий а лоаш дола шерра канал хургда. ГIум йоахача карьерий конфигурацеи «географене» хьалхе а планиловани ю, тIехьагIа царех салаIара йола зонаш яра. Масала, 2,2 километр йаьхен 150 метр шерен йола Оболоне къулбеедехьара карьерах дунен халкъашта юкъерча спортивни стадIарташка хьежна дола пенкаштa лехка лодкаш хехка канал де лаьрхIад.

Иштта, Киев дIахо дегIайоагIаш латт, шийна гонахьарча юртбоахама лаьтташта цхьанна а тайпара зе а ца деш.

Владислав ОМЕЛЬЧЕНКО,
(АПН).

«Красный молот» яхача завода кузнечни цехе электромостовой крана машинист йолаш болх беш я Демиденко Валентина. Къахьегам дукха безаш, цIаьхьта гIулакх а ший декхараш а цIена кхоачашдеш хиларца белгальяннай из цеха коллектива юкъе.

Дика болх барах дукхаза тийнай цуна Сийлен грамоташ, премеш, кхыдола совгIаташ. Из коммунистически къахьегама ударник я.

СУРТА ТIА: В. Демиденко.

З. БАТЧАЕВА сурт.

Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совете

IАНГА КИЙЧЛЕ

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совет хьежар республика колхозашкеи совхозашкеи 1981—1982 шерашка Iанга кийчо ярах долча дешнашца.

ТIаийнача социал тIе белгалдоаккх, республикански двухмесачник чакхъяккхарах хьайбай продукци алсамъяккхара, помещенешта ремонт яра, доакъар кийчду цехаши кухнеши хьалъа дикка хIама дань хилар.

Фермаш Iанга кийчъелга дикагIа лел Шелковской, Назрани, Ножай-Юртовски районашка. Цу районий дукхагIа долча боахамашка хьайбай помещенешта, доакъар кийчдеча цехашта, фермай оборудованена ремонт яра, доакъар хьайбашка Iа доаккхаргдолча хьатIаозара лаьрххIа бригадаши звеньяши вIашагIъехчай.

Цунца цхьана Министрий Совето белгалдаьккхар, республика колхозашкеи совхозашкеи доакъар кийчделга, фермашта, доакъар кийчдеча цехашта, оборудованена ремонт елга эсала лелаш хилар. Йол, моша доакъар, баьца хьоар даккхаса, ч Iалашдара задани кхочашъаьй.

Йол кийчъара наьха санна тIехьалусаш да Советски, Ачхой - Мартановски, Сунженски, Назрановски районий боахамаш. Хьажкlех силос йоллалга лелара дел Назрановски, Ачхой - Мартановски, Надтеречни районашка. Баьца хьоар кийчдара задаех лоархIаьян Шалински, Малгобекски, Гудермесски, Надтеречни районаш.

Технологи мийса ца лелаяр бахьан долаш дукхача боахамашка кийчдаь доакъар во да. «Алханчуртский», «Самашкинский», «Грозненский шурий», «Гудермесский», «Назрановский», «Гойтинский», «Мичурина цIерагIча», «Джалка» совхозашка. Сунженски района дукхагIа йолча колхозашка кийчъяь сенаж классни яц, цудухьа цуи хьоанал йоагIачул дуккха лохагIа я, дегах котIа дIалат из. Классни йоаци йол дукха я Урус-Мартановски района боахамашка, хIаьта ишта «Братский», «Новогорский», «Черногорский», «Брагунский», «Зоря Кавказа» яхача совхозашка.

Дукхача боахамашка йоагIаш йола поголов оттаьнац доакъара учет яра а из дIаехийтара а, концентрированни а кхы дола а доакъар дIаехийтара бетта оттаь лимиташ телхию, чоттигаш я йол, ч лечкъалеш.

Лелара лел доакъар кийчду керда цехаш хьалъелга а йолаш йолчарна ремонт елга а. Хьалъе дIайолаьча 92 цехах йстемаш алхха 17 мара яц. Хьалъаьвна доакъар кийчду дукха цехаш болх бе йолаллийтан оборудовани дIа ца оттаяр, пусконаладочни балхаш тIехьадахар бахьан долаш.

Грозненски, Сунженски, Урус - Мартановски, Малгобекски, Ачхой - Мартановски районий дукхача колхозашкеи совхозашкеи во лел хьайбай помещенешта, наькъашта, кхо дIаяхувсача транспортерашта, канализацена, дукхача кхыча хIамашта ремонт елга. Ремонтия балхаш ледара ду «Чечингскотопром» а «Чеченингушвино» а объединеней совхозашка.

Кхерамеча хьал тIа да жа Iангара довхаргдолча кошараш ремонт елга.

Фермашта ремонт еча цIенхаштта кхоачамбоацараш нийсденнад «Чечингсельстрой» тресто, «Чечингколхозстрой» объединене, юрта боахами Министерства ПМК-ас, шефство лелаеча цхьайолча промышленни предприятеша а организацеша а колхозаштеи совхозаштеи доагIаш дола новкъостал ца лар бахьан долаш. НГIАССР Госкомсельхозтехнико колхозаштеи совхозаштеи лелара гIо ду фермай механизмашта, техникана, оборудованена ремонт еш. Хьайбай фермайн комплексий оборудованена комплексни гIулакх лара оттадаь договораш кхоачашдац.

Юрта боахама Министерство, «Чеченингушвино», «Чечингскотопром» объединенеша, кхыйолча юртбоахама ведомствоша, горисполкомаша, райисполкомаша сиха къестадац хьайбаш Iангара дахарца дувзаденна дешаш, гIишлои материалашцеи оборудованецеи колхозаш а совхозаш а Iалашъяра практически новкъостал дац, фермаш Iанга кийчъелга тIехьадоахача боахамий кулгалхошкареи специалистиIшкареи доагIаш дар хьадечац.

Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето юрта боахама Министерство, «Чеченингушвино», «Чеченингушсортсемпром», «Чечингскотопром», «Чеченингушплодоовощхоз» объединенеш, «Плодопром», «Птицепром» тресташ, горисполкомаш, райисполкомаш лекхаройла лый фермаш Iанга кийчъяра хIара колхозерни совхозерни хьал такха, доакъар, къаьстта а хьаккIийн комбинированни силос кийчъяра, доакъар кийчдеча, фермашта хьатIахухвача хана техниках, транспортах дикагIа пайда эцара кхы гIа мел эшар ле.

Цу гIулакха де дезар фуд аьлча, из да кхы тIа йоа, дута ч кийчдара, шекара секцай лордаш, кхачай, коргодай, баьцадаьрий отходаш, жом Iалашбара дерригаш низаш оарцагIдахар. Хьайбаш чусоцадаьча хьалхарча деношка деиз цар рациона юкъе хилийта еза минеральни, витаминни, белкови добавкаш. Бокхьонца кийч а дань мара тела йиш яц хьайбашта доакъар.

Дерригаш доакъараш акташ а оттаяь материально - бехктокхаеча нахага дIадала деза, доакъар телара планаш оттае еза кердадар хьахилалца тоъаргдолча тайпара, лоадарех, цIи ялярех, лечкъадарех лораде деза дерригаш доакъар.

Цхьоалагlа ноябрь хьатIакхачалехьа тIеьнарча а тIаваха хала йолча а фермашка доакъара страховой запасаш е еза.

ХIана къаьстта чIоагIа тIахьожам оттабе боагIа хьайбай помещенешта, искусственни осеменене пункташта, доакъар кийчдеча цехашта, фермай тайп - тайпарча оборудованена ремонт яра лаьрххIа вIашагIъехкача бригадай балха, уж мел эшача материалашцеи запасной оагIалашцеи Iалаьвье еза укх 15 октябрь хьатIакхачалехьа дерригаш ремонтни балхаш чакхдахар ду т.е.

ХIара боахаме мел эшар де доагIа Iаьсий, хурскаш, Iовхарий, кое тIара оалхазараш дукхагIа ебара а хьалхеяра а, пачхьалкхенга хьайбий продукташ йоахара плани социалистически дехараш кхоачашдара.

Укх шера 1 ноябрь хьатIакхачалехьа дерригача хьайбашта ветеринари гIулакх дань чакхдаккха деза.

Кхы тIа а мел эшар де доагIа фермаши доакъар кийчду цехаши бaлхах дика кхетачи хьайбаш лелaдерашца, бригадирашца, учетчикашца Iалашъяра, царгара доагIар дIзагIа хьадехарь. ХIара ферме хьинаре къахьетара а лергIа салIара а эша производственни культурнобытовойн хьелаш хьакхоллаза даргаш. ХIаьта къаьстта теркам тIабахийта беза хьайбаш лeлaдерашца доагорца, спецбарохьашца, кхачая продукташца, кхьча товарашца Iалашбара, царна лергIа медицински а кхыдола а гIулакх делга вIаштIехьдаккхара.

Цунца дувзаденна респотребсоюза, культура министерствала, уилахцIено лоарьяра министерствана хьалхашка латта декхараш белгалдаьд тIаийцача социал тIа.

Город ше иллачара... дIайода

Волга тIа хьалъеш латт Чебоксарски гидроэлектростанци — вай мехка йоккхагIъярех цхьа ГЭС.

— Хина сунт техечул тIехьагIа цига шерра лаьрж водохранилище хьахул. Чувашски автономни республика центра цхьа дакъа чу а лоаццаш, — йоах Чебоксарски горисполкома председатела Ильяной Роберте. — Хин кIал даха тарлу города къаьна дукхагIча дакъе тишденна цIенош, ишта а дешIаяоагIача города (1970 шера 216 эзар саг вахаш, 1980 шера — 323 эзар саг вахаш хиннача) реконструкци еш дIадаха лаьрхIа хиннараш.

ДIадаха лаьрхIа цIенош, ма дарра аьлча, наьха шоай доалахьа долаш а коашка участкаш йолаш а ма хиннадий. Мишта юхаметтаоттадаьа уж цар даьшта?

— Коашкарча участкал мах оттабеш компетентни комисси хиннай. Участка да раьза е волаш яьй решени. ХIара Iажа гаьнах, комарий кIотаргах, дIаегIача клубнина квадратни метрах, и. кх. дI. доагIар йолаш йотта рассенIашка хьежжа пувна дIаденнад. ХIаьта яла йиш йолча моттиге керда лаьттан участок лаьна дIа в енай.

Нах чуIеча цIеноех аьлча, хин кIал долхаш хиннача цхьа эзари ах эзари долча цIеношка бахача наха шоаший лоавр харжа бокъо енай: е кердача моттиге шиш цIа дIа а дихьа юхахьалде е дукхаэза вIаштIарадаьча цIеношкара квартира дIаэца.

Из бахьан долаш чебоксарций вахара хьалаш дикка тоаденнад.

Наха шоаш хьалаь цIеношка наха дIаелга пачхьалкхен керда квартираши шоаза дукхагIа я водохранилища хьахилалехьа цу моттиге баь хача нахага хинача цIеноел. Уж дерригa балхаш дерга дIадахийта ахча, хоаш ма хиллара, пачхьалкхен ахча да.

Мел ахча дIадахад цу тайпара ше иллачара город кхыча моттиге «дIалгарга», хIаьта хьалде аьлча, хьан деннад из ахча?

Цу хаттара жоп луш Р. Ильяной аьлар:

— Дерригa а на хий чу хийца зона кийчъярга, лаьташта нижсенотн зашнга ярта, наха чуIе цIеноиш хьалдарти, нах кердача моттиге баха ховшабарга дIадахийта хьожадаь ахча 233 миллион сом да. Цунах цхьа дакъа ГЭС-о юхаметтаоттадаьа, дикка дукха ахча хьожадаьа тха автономни республика правительства а.

Андрей НЕМАНСКИЙ.
(АПН).

ИИПМА—ЮРТА БОАХАМА

АКХА НОКХАРМОРЗИЙ ЗУВШ

Нокхармоазий тайп - тайпарча климатически хьалашка дах вай мехка — тIаьдачен екъачен субтропикашка, лакхеча лоамашка, хьунаш йолча халача зонашка. Естественни отбора влиянех хьахиннад цу е вокх экологически хьалашка дьыннача нокхармозий тайпаш. ХIаьта отбори хьалашка ловзари дукхагIча даькъе морфологически белгалонех хинна хIама довцаш цхьан дезала хьисаперча нокхара организма белгалонех хинна да: шелал лар, гурмат хила гIерташ хилар, нана нокхармозий лахкаш хилар, мезен боалоуси даькъера продуктивность.

ЧIоагIгIа теркам тIабохийт Iилма хIанз а кIезиг-кIезиг долаш дола моз ду акха нокхармозий зера гIулакха. Цу тайпара нокхармозий да, масала, Уральски лоамашна Башкирерча Бурзянски районе. Шоай белгалонех—морфологически, биологически, боахама пайдана хилаца — Россе юкъерча даькъа тIерча ерсий породах лархIа дезаш да, амма моз дукха доакх, даькха а шийла а Iа геттара дика лов, ишта лазарашта а дукъала оттадуш да.

Дукха ха хьалхи, нокхарий лeлaдар боахама дакъа хинна дIаоттале акхемозий лохаш болча Iаха дукка моз корадоагIар хьунагIарче хенех йIоахкача кIоргашта чура. Уж къоргаш йоха цайохийта нокхармозашта Iе цар шоаш лехараш тара йола моттигаш е а баьлар вак гIехьагIа, уж йора къаьнача хенача, остаца меза улхаш хьве а мозашта шоашта дахи а моттигаш кийчйора. Хена коастах Iург довккхар нокхармозашта чу в яра а аха, моз чура кьадоккхача хана хьаелла наIараш йора. Цу тайпара нокхармозашта кийчъяьча моттигех бортеш оалар. Уж лаккха хьалъоккар хенех, оакхарий а оалхазараш а тIакхоачаргдоваш къайлайоахар. Вортеш хьалъоккача хана Iаккармозий дикагIа чулахкийта меза укхий кусокаш оттайора царна чу.

ВIаьсти охкар бортеш хенех хьал, хIаьта аьхкий моз кьадоаккхар. ДукхагIа йолча хана дикка моз Iоалаьча нокхара чура моз хьадоаккхар нокхармозашта Iай заа кIезиг - дукха моз дута а дуташ. Эзалча нокхара чура дерригa моз дIаьхора, мозий маналг а доадеш. Цу тайпара къаьза гIулакхаш лелалаьа вIаьхача хана, хIаьта цо йиш хилийтай лакха продуктивность йола нокхарий кхоле, уж хIанз а ишта да.

30 шу дизад бурзянски хьун нокхармозий естественни хьалашка лордеш, зувш. доахадеш йола Башкирски пачхьалкхен заповедникa филиал болх беш йола. Укхаза, хьалха а санна, нокхармозий хенех ядача бортешка лелалу. Цудухьа нокхармозий зера а царна эша гIулакх дара а хепашта тIабувлэ беза нокхарий лeлaдерий. 600 совгIа борти я хIанз заповедникe, амма укхаза дa нокхармозий племенной группашта чухсна лаьрхIа нокхарий а.

Продуктивность лакха йола нокхарий кердача породай группаш хьахкийтара я дешча селекционни балхашта а боккхача лоархIаме тетт Iилманхошта бурзянски нокхарий цIелача породах йола материал.

Галина КОТОВА,
юртбоахама Iилмай кандидат.
(АПН).

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

БIаьно эзараш тонн халкъабоахама мовхьаш дIададаьхийтад Куба Республикана укх шера Ленинградски форда торговли портера. Уж да —тайп - тайпара промышленни товараш, станочни оборудовани, юртбоахама машинаш.

СУРТА ТIА: вежарашка йолча Кубана лаьрхIа автомобилаш.

М. БЛОХИНА сурт.
ТАСС фотохроника.

Мозамбикски столица Мапуту порт — Африка Малхбоалерча йистера йоккхагIъчрех цаI я. ХIара бетта укхаза доагIа 150 совгIа кема. Укхаза хьэкхуь машинаши оборудованех — къонача республика экономика дегIайоалара чIоагIа эшаш дола хIамаш. Укхазара дIаух боамбех, чаях, шекарах, кхыча товарех диза дола кемаш.

Порта болх дикагIа вIаштIехьабаккхара доккха новкъостал ду советски специалисташа. Укхаза къахьегаш ба Советски Союзера лоцманаш, портовикаш, гидрологаш.

СУРТА ТIА: Мапуту яхача портера советски кема.

Л. ИВАШКЕВИЧА сурт
ТАСС фотохроника.

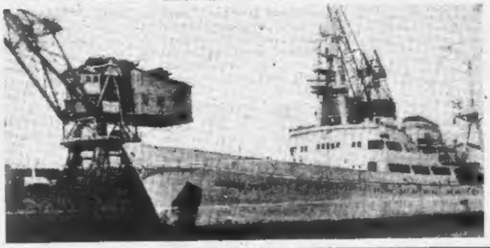

Ирана тIалатта американски IиндаргIа

ТIема хена Иране корреспондент волаш са хьоалал тоссаделар инарала Патрик Харлеца. Президента Рузвельта шиш викал вар из инарал. Юкъерча Малхбоале къайлагIа масси кхоачашйора цо — из бахьан долаш тIехьагIа Иране а Саудовски Араве а американций бе дахар фактически доал. Харли нахаца гIулакх доагIаш саг вар, журналисташ безаш вар, къаьстта кхобора цо, со санна, къонабараш. Цул мукъагIа хиннача самолетана кхыча корреспонденташца цхьана чакхдаьлар тхо ерригача Иране гIолла.

ДагадоагIа сона, цхьан американски корреспондента Харлега хаьтта, Ирана сел чIоагIа теркам тIаахийта хIана яьннай ВIашагIкхийта Штаташ, аьнна. Харле жоп делар: «Вай дилла а хиннад район чIоагIа теркалъеш. 1911 шера жандармерена налогаш гулъяра службанан реорганизаци яра Морган Шустер финансай министерства цIерагIа Персе вахийтача дена. ХIаьта цул хьалхагIа американски миссионераша дешар хьийхар бIаьш болча персянашта. ХIаьта царех дукха бараш шоай образовани дIахо лакхъеш ВIашагIкхийттача Штаташка а хилар».

Цунца дувзаденна аьлча, американски миссионераш Иране болх беш бола бIаь шу совгIа ха я, цар шоай хьр ду цига американски влияни чIоагIъяра, къаьстта дилла шоай масси хиннача Азербайджане. Цу хьалъехьа долча бесса дуац дIадахача бIаь шера Иране ардаьннача ший книжка тIа американски миссионера Джустин Перкинса.

Харлена тIаьтта лоархIаме декхар дар Саудовски Аравe королаца Ибн Саудаца переговораш яр. Цу хана кIай шока долча наха къайла бар из мохк. Амма мехкдаьтта духьа де эел дезад дар. Рузвельта, миччa тайпара тесса яле а, Ибн Саудаца контакт а тесса, Харли вахийтар. ТIехьагIа экономически а тIема гIулакхий а даькъе шерра цу мехка чуйолеп цига хьадоаккхаш дола мехкдаьтта диза ший бе доллей США йиш хилийтача хьалхарча соглашеней хьакъехьа цунца дувла. Са американски коллегашта бокъонна хоржар Харли, хIаьта царех цхьанне сога аьлар: «ЛадувгIал, Харли укхаза хьахьожаваьр Рузвельт хила а тарлу, амма укхазара цIа водаш-м доккхий «мехкдаьтта цискаш» долчахьа гIоргва хьона из, хIана аьлча цар саг ва из».

Цу хана а тIехьа Иранера американски влияни дуккхача хана деиа цига дуккхи гIулакхаш лелaдар бахьан долаш хинна хIанз дар. Лакхе хьоахаваьча Моргал Шустера ше цига болх дIаболабаьча шерехьа вIаштIехьдаьлар Ирански правительствени учреждениешка шерра американски влияни оттае. Цу шерашка дуккха ирански гIулакхаш тIара нах бар Иране е ВIашагIкхийттача Штаташка американцашта вIашагIъехкача тайп-тайпарча курсашка дешаш. 1922 шера американски кхыча экономиста Артур Мильспос ерригача министерствашка, образовани а коммунальни услугай а системага, полицега, эскарга кхоачеш шеръйир из влияни.

Дукен шоллагIа тIом лаьттача шерашка геттара дукха тIаккхийтар Иранера американски эксперташ. Цар доал дора финансашта даь ца Iеш, эскара, полицена, образованена, уилахцIено лоралра, ерригача пачхьалкхен учрежденешта шоай мехка доал мишта де деза хьехаш Консультаци йора. 1943 шу чаккдоалаш алхха цхьан финансай министерстве болх бе хьожаваьвар 70 американски советник. Жандармери йиза Нью-Джерси яхача штата полице шеф хиннача полковника Норман Шварцкопа тIахьожама кIал яр. Царна юкъе вар Мильспо а.

1946 шера январь бетта Советски Союзо ирански правительствага нота язйир Иранах американски тIема база е лаьрхIа йолча ВIашагIкхийттача Штаташта из сов мутIахьа хилар белгал а доаккхаш. Ирано теркал а ца еш йитар из протест, хIаьта массехк бутт баьлча решени тIаийцар иранцаша дукхи американски герз эца а мохк кхы а чIоагIагIа американски хьаштаашта тIабербабе а аьнна.

Амма Ирана политически а экономически а вахара дукхача сферашта ший тIахьожам оттабе Америка вIаштIехьдаьннадале а, ирански мехкдаьттана доал даьр Великобритани яр. Англичанаш американцел дукха хьалхагIа баьхкабар Иране. ТIема шизен кановеркайи гIонца цар тIахьожам лоаттабора ирански политикана, шоай бе йоахкапора мехка керттера мехкдаьтта роицессеш. Из фактически монополи яр, амма тIом чакхбаьнначул тIехьагIа болабелар ирански мехкдаьтта юхадехьара бола кхаь оагIон дакъа а лоацаш хиша къовсам.

Уж латтар мехкдаьтта промышленноста национализаци е гIийртача Туде яхеш йола парти керте лаьттача ирански халкъах шийх, 1901 шера дена концессешта доал деш хиннача англичанех, уж концессеш шоашка кхачийта гIийртача американцех. 1945 шера Мешхедерча английски генеральни консула сэра Клармонт Скраина хоам баьб ший правительствага. Иран ВIашагIкхийтача Штаташта орасентаци е йолаяларах а из хIама шийна кхераме хеташ хиларах а. Цо яздаьд Иранера британски эксперташ «доггаьккхай шеибаьнией» ба Ираии США-я вIаши дегIала яхар бахьан долаш.

Вохх оагIорахьара, 1943 шеррехьа инарала Харле информаци ехьр Рузвельта, Великобритане Иране лелаю политика шийх ирански халкъа «чIоагIа дог эккхийташ хиларах а хIаьта, шийна хетачох, «британски позицеш хьаллувцаш хилча Иране воаш де лерхIар дулург ца хиларах а». Цу тайпара, империалистически соперникаш вIаши лаха лувца кийчбеннабар.

Ирански халкъа керте лаьтта Туде парти хьалхарча раунде котъаьлар, Ирана ший мехкдаьтта промышленноста национализаци а еш. Цхьабакъда, лаькха котало гаьналаьлакал, 1953 шера американцаша ЦРУ гIонца цIий Iо а доххийташ переворот йир, шах юха а оттавеш. Мехкдаьтта концессеш геттара чоалхаеча тайпара юхайийкъача, мехкдаьтта продуктай доккхагIа дола дакъа ше хьаллаьнача ВIашагIкхийттача Штаташта дIаделар шаха.

Iа яр Ирански халкъа дукхьала хинна ца Iеш. США къувсача империалисташта, къоастадаь аьтча. Англена а духьала яь американски переворот. Из хинначул тIехьагIа Iаьдал бе дахар хIанзарча хенара истореа чухь эггара къизагIа йолча режима.

Из переворот хинначул тIехьагIа Иране бокъонца дола шоай гIулакхаш лелале лаьар ВIашагIкхийтта Штаташ, чурча гIулакхашта юкъе гIертараз совгIа, IиндаргIа хьисапе трона тIехьашка дIа а етта. Из бар дIаьххача процесса мул, из чакхбаьлар шах дIа а воаккхаш Ислама Республика хьа а еш.

ГIалат хургдар хIанз цхьаькха хIама долаш яц США Ирана аьлча. ТIехьарча событеша хьахьокхача бесса, хIанз а сов дукха ба цу мехка пачхьалкхен аппарата дерригача лагIаш тIа американски агенташ. ВIашагIкхийттача Штаташа хьалха шоаш лаьккхача бесса чакхйоах регноза гIулакхашта юкъегIертара политика. Уж гIулакхаш шоаш лeлaдешехьа. Советски Союз Персидски заливе кхача гIерташ я яхаш хабараш а дувлаш. Факташа къаьтта тешал ду. Америка Саудовски Араве, Персидски заливе, Иране, Турке низ ма кхоачча чугIертарал совгIа, наIаресIа ца тарлуча корагIа а кхыча IарбиI мехкашкеи Пакистанеи чугIерташ хилара, къаьстта Советски Союзаца доазув долча мехкий разведывательни службашта а гIерташ.

Дукха ха яьннай со ина ралца Харлеца Ирана лоамашкеи аьссалекаштеи тIагIолла лийннача хана дена, амма цо дIадоладаь гIулакх хIанз а Iаьржа хьаргIа санна, кхесташ да цу оагIона тIа, хIана аьлча хьалха санна из шоай доалахьа бола мохк, ший дозонца улла область, шоай «влияне йла къаьстта сфера лерхIаш я» ВIашагIкхийтта Штаташ.

Джеймс ОЛДРИДЖ,
английски писатель.
(АПН).

АПН комментареш

ПАЙДАНА А ЭФФЕКТИВНИ А ДОЛА ГIО

Карарча шера июль бетта Аджаокуте (Нигери) Iалайхате йоккха гIишло хьалъяра хоадаьча пайда тIа еллар советски специалистий гIонца хьалъеча металлургически комплекса ларл. Африке эггара йоккхагIа жургьа из завод (1,3 миллион тонн болат шера). СССР новкъостал а деш Бхилаи Бокарои яхача моттигашка металлургически заводаш хьалъьяча Инде Визакхапатнаме хьалъе йоладьй шерá 3 миллион тонн болат дала йиш бола кхы цхьаькха завод. ХIаьта 1981 шера август бетта хьалхара чон делар Советски Союза гIонца Караче хьалъьча металлургически заводо.

Уж Советски Союзо цу мехкашца цхьана лeлaдеча дуккхача экономически гIулакхех дола алхха кIезига масалаш мара дац. 1980 шера цхьоалагIа январь тIакхоачаш СССР технически новкъосталца дегIадоагIача мехкашка хьалъьвчен еш лаьттачен практически промышленноста дерригa доакъош чулоацаш хиннача 1157 предприятена юкъе яр берригa низ 16 миллион киловатт бола электростанцеш, хьадеча чона берригa боарам 17,8 миллион тонн, болата — 19,8 миллион тонн, проката — 19,2 миллион тонн хинна металлургически заводаш, 18 миллион тонн мехкдаьтта чаккдаккха йиш йола мехкдаьтта чаккдоаха, станокашъю, кхыйола заводаш. ХIаьта цу ерригача предприятеша йиш хулийт дегIадоагIача мехкий болх беш бола цIах совбаха, промышленноста керда доакъош хьазе, дуккха мах бодача импорта хIалхарадовла.

ГIулакх ишта латташ. Канкуне (Мексика) хургдолча Къулбаседа-Къулбехье яхача вIашагIкхетарах дувцаш. Малхбузехьарча пресса Iоттараш ю Советски Союз «къеча Къулбехьенна» гIо де лоаш а яц, дукхагIа дола дегIадоагIа мехкаш промышленно дегIаьхьача пачхьалкхенашта бийдал лоаттаерий хьала тIа лелаеш йолча хIанзарча дуней халкъашта юкъерча экономически гIулакхий системах болча цхьатаррача бехктокхама кIал ца отта гIерташ а я яхаш. Хетаргахьа, алхха шоай газеташ дешача нахах дукхагIа бараш хIанз латташ дола гIулакхаш бокъонца довзаш бац аьнна хеташ хилар да, дуне шек а боацаш «ЙIаьхий Къулбаседен» «къе Кулбехьен» санна долча шии дакъа декъа, экономике колониальни политика лелаеш йола Малхбузен пачхьалкхенаши халкъашта мукъале яккха гIо деш а царца шоаш лeлaду гIулакхаш нийсхони шинна оагIонна гIойленна хилийтарех кIийлеи тIа доаттадеш а йола социалистически пачхьалкхенаши цхьан мугIарагIа дIаоттае газетникий йиш хулийташ дола хIама. Царна «йицлу» ишта дилла а Ихерамалеи Совета членаш долча мехкий тIема бюджеташ кIезиг а яь цу наькъаца кхояьча средстваш дакъа дегIадоагIача мехкашта гIонна хьожадерах а советски делегаце ООН яь хинна предложени а.

Вай а йиш яр цо деш дола гIо бакха доккха дац аьнна воай оагIорахьара Малхбузенна Iоттар е: американцаша зиэашна дукхагIа дохийт шера ахча, шоаш дегIадоагIача мехкашта гIонна хьежадечул. Хетаргахьа, кхыметтел «Файнэншл таймс» оалача газето яххача бесса дукхьал деннад аллайтара луш дола юхалургдоацаш телар а юкъара долча дIахецача ахчан боарамах латтац гIулакх. Шеко йоацаш алIа йиш йолаш да, транснациональни корпорацеша дегIадоагIача мехкашкара чукхухьача пайдайн цу мехкашта нийсхо йоацача торговле дечa зенен геттара кIезига дакъа мара дац деш дола гIо аьнна.

Советски Союзо деш дола гIо принципиально кхыча тайпара да. Из латт СССР а кхыдола социалистически мехкаш а хьогге а кердача экономически порядках йолча деклорацегара из кхоачашъярга дaьнна хиларах. Ишта, 1985 шера дена сецца дIальхай дегIадоагIача мехкашкара СССР хьачукхухьача товарашта еш йола пошлинаш, цу даькъе промышленни изделешта ераш а. СССР шершера дIахец Азе, Африка, Латински Америка пачхалкхенашта доккхий кредиташ (1980 шера 63 мехка), хIаьта царех 70 процент цу мехкий экономически мукъален кIийле йолча промышленни предприятеш хьалъярга дIа а дохийт. Кредиташ тел льготни условех: шера 2,5 процент йоал а йолаш, 10 — 15 шера (дIакийсдел из хIанзарча Малхбузен банковски ставкашца!). Масала, Пакистан кредит юхадала йолалургьяц алхха Карачера завод бокъонца бола бе йолаелча мара. ДукхагIа долча даькъе дефицитни товарни валютаца техаш кредит, традиционни товараш а хIаьта ишта къаман промышленноста изделеш а телаш тех. Масала, дIадахача пхе шера (1976 — 1980 шш.) цар экспорт йора СССР цо новкъостал а деш хьалъьча предприятеша хьадаьча 2,8 миллиард сома мехка товарашта. Советски Союзо гIо а деш хьалъьча предприятеша болх эффективно а рентабельно а баро йиш хулийт дегIадоагIача мехкий накоплене чура источникаш хьаси шоай промышленноста продукци дуней халкъашта юкъерча рынке дохкеи.

ТIехьара а, мах бааь варгIоацаш доккха гIо ду СССР дегIадоагIача мехкашта къаман кадраш кийчъеча: хIанзарча ханара техника лелае ховча квалифицированни болхлошкара деиз Iилманхошка кхоачаш.

Ишта да дегIадоагIа мехкаш экономически даькъе цхьаннех а тийша хургдоаца гIулакх вIаштIехьдоаккхача Советски Союзо лоаца дакъа. Цо деш дола гIо хоадаь цхьаккха мехка суверенитет толхаеш йола е политически а, е кхыча тайпара а условеш а йоацаш да. ХIаьта гаргарча шерашта йолча перспективах дийцача, кулгаш е аздаь дукхача мехкашца яь цхьана гIулакхаш лелaдара хьакъехьара соглашенеш а бокъонаш цхьатарра йола а шинка оагIонна пайдене дола а бувзамаш дIахо дегIадоаладелга чулоацаш.

Владимир МЫТАРЕВ,
экономически обозреватель.
(АПН).

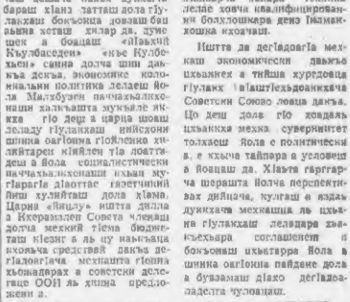

АВСТРАЛИ. Софие машара тIехьарча халкъий дерригдуаех парламенте тIаийцача воззванена кIал миллион сагата кулгаш яздайтар — цу тайпара декхар да машара Австралийски комитето шийна хьалхашка оттадаьр.

СУРТА ТIА: комитета членаша Сиднеерча штаб-квартире машар безаш бола нах США-ас гераш Iоадара духьала, нейтронни герз хьадара духьала хьинаоегIа къовсам лоаттабе тIахьехаш дола плакаташ кийчдеш ба.

АДН—ТАСС сурт.

Кхоана—хьехархочун Ди

ЦIАККХА А ХАДАРГДОАЦА ЦIЕЙ

Дунен тIа бахача нахах хIараьена, хетаргахьа, кIезига хургьяц дега дукха езаш йола моттигаш, цхьабакъда, царех цаI цхьатарра еза хила мег массанена а. Из я вайца массанеца а юазаенна а вайна массанена а дукха езаш а йола школа.

Шиъ болх дукха безаш воля хIера саг шин-шиъ тайпара нраз долаш ва. ХIаьта хьехархочуй къаьстта шиъ тайпара да из ираз, хIана аьлча пуя къахьегам кхьметтел седкъа ше байта а вайга кхоачаш йола сердал морг ба. Хьехархочун влияни ца йоппа дукха шераш доал шиъ учениканцара из къаьстачул тIехьагIа а.

ТIаккха мишта хьахулаш да из — атта доаккхаш доацa нраз? Цу хаттара дала жоп корадир сона город Грознерча 38-ча школе эрсий мотти литературен хьахача хьехархочуца Амирханова Увайса Iайшетаца са къамаьл хилча.

— Хьехархочун, хьа нраз? Ай из-м цIей ма дий, цIаккха а хадаргдоаца цIей.

— Соца намаьл лаьча са хаттара эггара хьалха денна жоп ишта дар.

— ВорхIлагIа класс йистеяьнкха яьнначул тIехьагIа малагIа болх караоцаргба яха хаттар эттар сона хьалхашка. ТIаккха педагогически училище деша яха лаьрхIер аз. Цу хана хIаьтта хьайийлла яр иэ. Сакъердам бар дешаш. Иисте аккха гарта ме гIорт, йиълагIча курсе дар мотт сона иэ, цхьа бIи нзожабеш, кхьметтел еха а яр со. Кердача программа тIа доалаш хиларах дукха дувцар цу хана. Цудухьа уш вара хетар сона.

— Мишта яIаштIехьдевлар хьа хьай уйлаш эшае?

— Цу гIулакха новкъостал дир сона эггара хьалха сай хиннача учениканца. ЧIоагIа догдоахийла йолаш хьажар уж сога, цхьа тамаш аз гойтаргья аьнна хеташ бар уж. Берий сайх бенка тешам из боабе хьажа екар. Юха а учебникаш карайцар ва, заочно йистеяьккхар педагогически институт.

Массехк шу даьлча йиълагIча класса нулталхо йир сох. Аьттув болаш пийсъелар сона из класс, бераш... ХIаьта укх шера керда класс еннай сога.

— Хьай профессех хьона эггара дикагIа хетараш малагIа хIамаш да?

— Эггара хьалха — бераштара юкъарчал доаташ бола бувзам. Сона хетачох, бераштарча безамгара дIайолалу хьехархочун профессия. ХIама бе-башка ца хетараш хила йиш яц е хьехархошта, е дешархошта а юкъе. Царна юкъе массаза а бIайха бозам хила беза.

— МалагIа тайпа сага оамалаш я эггара хьалхарча аргIанна хьо царна Iомаве гIертараш?

— Новкъостошта хьалхашкара шоай деккар довзилга, дикен вон къоастаде ховлга, къаьстта а патриотически уйла йолаш хулга. Уж хIамаш эш царна боккъонца кхийна баьнна, шоай бокъо якиха, харцонна, юкамаччахьа долчоа, зуламна дуьхьала цIенача дегаца къувсе ховргдолаш бола граждана а хиина бераш школера арадовлийтара. Хим бу аз цIена дог-уйла а шоай дешн дай а болаш долча берий. Нагахьа санна берий оамалашцара харцо, юкамаччахьа дар хIаьз теркал ца деш дитача, дIехо йодеча хана царна шоашта хьовзам в хьехархочоа бала а хургба цунех.

— Хьа дукхача учениший геттара дика издаь творчески балхаш да. Царех гуш да, сага новкъостал доацаш, шоай уйлаца цар уж ладаь хилар. Мишта яIаштIехьдовлаьхьа бераш ишта Iомаде?

— Творчески юкъ йолаш хила еза хIара урок. Масала, хIана геттара дукха хьехаю оаха гуйран, Даьхен тема. Цу темах лаьца нагий сочиненеш язъю бераша. Iалам чу, гонахьа дола хозагIа дар хьагучадала Iомаду аз уж.

— Iайшет Увайсовна, эрсий мотти литературеи хьехаш а шеко йоацаш хьай предмет дукха дезаш а я хьо. Ишта Iа из къоабалдеш хиларо аьттув боахв хургбаьа хьехама балха?..

— Дешархошта цхьан оагIорахьара знанеш мара лулга хилаш аьнна хеташ дий Iа яхар? Иштта хета йиш яц мотт сона иа, сай классе массаза а литература дезаденна дола бераш дукхагIа хилийта со гIерте а. Хьажаргба вай, масала, укх шера аз арахийцараш. Со 28 дешархочох 14-ве чакхбалеча экзаменашка «тIехдика» оценка йолаш дIаделар литература (устно). Массе оагIорахьара дегIаахийта гIийртай со дешархой. Тхо долча цхьаккха а цецвалацар, нагахьа санна классерча дикагIа болча биологи IаIамах иаьяь башха-дика сочинени хиннаяр. ХIаьта дикегIа болча математико дукха безача поэтий стихаш массанечул а эмоциональнегIеи шаьрагIеи йийшаяр аьнна. Эггара дукхагIа чемпионаш тха классе бар. ХIаьта хьалха литература урокех лаьца аьлча, дукхагIа йолча хана диспуташ а хилe дIаоттар уж, цудухьа сайна хьалхашка дагIараш бераш хилара йишлора со цхьаза.

Сона хетачох, тха занятеша, дешаш доацачa хана чакхйоалача мероприятеша, диспуташа, собранеша бераш вахара теоретически кийчдаь ца Iеш, хIанзe а дeна дуьне юкъе хьиндрe дакъо лаце а Iомаду. Дешархочун оамал эггара хьалха школе тохкаш а хьахулаш а я.

Тха балха тIа эггара кертера дар — из да, деша воагIача юкъагIа кхуьш воагIачун оамал яIаштIехьъялийтар, цо ше дика дийша цаIеш, халача минуте шиъ новкъосташта гIо дара тIера хургволаш ва хьалкхевар а.

Массехк кIаьнк ва тха укх шера эскаре гIулакх де воаш. Саттоа хо ловш Iе со: цар школе доахкийта эггара хьалхара письмош мишта хургда, кердача вахаре болхаш дог-уйла мишта долаш бохаб, фу хеташ дувцаргда царех цар командираша?

Эггара йоккхагIа йола дегIаоз ма йий бIарччача порхI шера хьо царех гIийртача тайпара бола цах хьай дешархоех хьахиния бIаргагор.

— ХIанз, укх шера арахийлача дешархошна юазаенна еррига дегагIоаш, бохамаш тIехьашкахьа дисачi хана, малагIа салоIам хинаб хьона?

— Из тоам хилар сона берoша кхера аттестаташ заври экзаменаш луча хана. Цар чIогIеи бIубеннен жоп телача хана царна реьза а, царех доакхал деш а, айса карца хьийга къа цар доа ца дарах гIадъаха а яр со. Цар сашна са а экзамен ма ярш из. Цо бокъо елар сона школера творчество дIахояхьа. Цудухьа хет сона, тахан сайх ирaз долашагIа саг дуьнен тIа вац аьнна.

Р. ЛЯУВА.

СУРТА ТIА: урок луш я I. Амирханова.

Н. ПЛИЕВА сурт.

САТЕМ БОАЦА ДОГ

Школа дикагIбола хьехархой хьоахабича вIалла уйла ца еш, майрра Латыровa Iаддалий Розай цIи яькхар Назранерча № 2 йолча школа директора С. М. Арсельгова.

Дукха ха я цу хьинар долча, массаза а елаена, Iинерза, наха тIера йолча кхалсага вай республикерча тайп-тайпарча школашка мъахьега. Къахьег аьлча, из ниjса хургдац. Iаддалий Роза ях берех са доаллаш, шиъ гIозал царца екъаш.

1962 шера Нохч-ГIалгIай педагогически института историко-филологически факультет чакхъяьккхача йоагIа из Яндаречa школе истори хьеха. Юххьанца кьоначa хьехархочун балха дукха халонаш нийслора, нийса дIахьой-хьогI аз сай болх, аьнна дег чу шеко йоссаш минуташ а хулар. Бакъда, мелла халонаш нийсъялараx догъаккхадар Латыровай ше херхжача наьнъах. Цо деша юкъекхувлар керда методаш лакхйора шиъ балха гоашал, дагаювлар бокххагIа, опыт дукхагIа йолча хьехархошца. ХIаьта из шиъ лер йоацаш дисанзар, дукха ха ялалехь цун цIи йоах райoна дикагIболча хьехархой цIерашта юкъе.

Массехк шера Яндаре болх бича Латырова йоагIа Назранерча № 1 йолча школе. Миччахьа ше яле а, цаI яиндеш ялар хьехархо: берашта ма хулла шийна хово дукхагIа дIадала, царех бизза мах хургболаш, уж нийсача наькъ тIа даргдолаш кхедар. Къаьстта бокхa теркам тIабохийтар по кхетама балха, дешархой оамала, зады, къахьегама тIера, доттагIалa хам беш уж хилийтара. Цунна тешал деш я Латыровaна ВЛКСМ ЦК-ас енна Сийлен грамота. Из бокхa толам ба. Цул совгIа, 1967 шера из харжа Нохч-ГIалгIай АССР Лаихехьарча Совета депутатала. Дукха ха йолаш хиннача кьоначa специалистах хул лакха говзал йола педагог.

Шиъ хIара урока лоьрхкIа кийчлуш хиларца, керда материал дешархой теркам тIаозаргболча тайпара йоашхаш хиларца белгала яр из.

1968 шера Еррига союзан хьехархой съезде малагIа хьехархо вахийтача бакъахьа ва, аьнна хаттар эттача, Iаддалий Роза яхийтача бакъахьа хийтар райoна халкъа образоване организашта. ХIаьта цох саг пец а валанзар, хIана аьлча Латыровас хьалхе а дIахайтадар ше хьехархочун балха къайленаш яIза а кIоаргаленашка кхачa а саг хилар.

Таханарча дийнахьа цо болх беш я Назранерча № 2 йолча школе. 19 шу даьнна цо шиъ къахьегама никъ дIаболабаь, цу шерашка хIана вай мехка тайп-тайпарча мигагашка къахьеташ бола бIаьш дешархой накъбаьхаб цо. Бакъда, школашара къаьстабале а шоай хиннача хьехархочунцара уйла хIанз а яхаш я цар дегашка. Ниста доагIа цунга дIайха бархал оалаш дола, шоай вахарах дувцаш дола, хьехархо йииьe ца могача кагирхошкара каьхаташ.

Вай лакке белгалъяьккхача школе нйслагIча класашна истори хьехаш я Латырова. Дешархоша дикагIа кхетаергйолча тайпара юкъекхухь цо шиъ урока КПСС XXVI съезда материалаш. Чакхйоах цунца юзаенна тайп-тайпара мероприятеш, еш лекнеш, ю беседаш. Ала деза, берий безам шиъ предмета тIаоза. цар дегашка бода ниъ лаха цунна дика карагIдовлийта. Нагахьа воагIа дешаш бер хуле, цунна шийна къаьстта бу цо болх, ма хулла дукхагIа юкъесувз дешара, аьъййт тайп-тайпарча тематикаx йола доклаташ, ниагIа чуйхе а дагаювл цу бера даьца-наьнаца.

Дукхача шерашка ше Iоаьговзал Латыровас дIалу къоначa, юххьанца болх бе болалучa хьехархошта, из оарцагIйоагIа моллагIа гIоновкъостал эшача.

Цу кадайча кхалсага къахьегам дукхаза белгалбаьхаб республика а райoна а халкъа образоване органашта тайп-тайпарча совгIаташца а грамоташца а.

— Ваьъза, эггара дезагIа дола совгIат ца сона, — йоах Iаддалий Розас, — аз хьийхача берий вахар сийрда хуле, цар шоай вахаре йоагIаш йола моттиг дIалоацe, царех бизза советски нах хуле.

Из иштта да а да, цул доккхагIа совгIат, ираз хила йиш яц хьехархочун.

С. АРЧАКОВ.

ХЬАЛХАРА ГIА

ЗIамига долаш хIара бер тара хила гIерташ хул даьна е нанна, литературерча е кинофильмерча турпала. Къаьстта тара хила безам хул школерча дукхавезавенача хьехархочоа. Цу тайпара хьехархо са вахаре а нийсъелар. Из яр со деша яьгIача Назранерча № 1 йолча школа эрсий мотти литературен хьехаш хиина Макарова Галина Ивановна.

Цун хIара урок боккъонца дола цIей дар ткона. Цунца юзаенна я оаха дIахиьхьа сакъердаме урокаш, конкурсаш, Ленинграде, Тарханы яхача, йоалонхой цIерашна юзаенначa кхьча моттигашка ахар.

Итт класс чакхъяьккхача, 1975 шера Галина Ивановнaна тара хила безам хиларо со йоалаю Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университета филологически факультете.

Пхи шу чекха дIадахар, со юхера цхьан хана айса дийшача № 1 йолча Назранерча школе хьехархо йолаш.

ХIанз шоллагIа шу да аз укхаза болх бу. Юххьанца моллагIча кьоначa специалиста санна халонаш а тIалаташ а нийслора. Бакъда, хьехархочун балха керттерадан сона цIаккха а дицлацар: ма хулла уж халонаш на аз, берий безам тIаозаргболча тайпа хIалхьа гIертар со урокаш. Из моллагIча хьехархочун декхар да. Цоя хьакул дешархочоа а хьехархочоа а юкъера бувзам.

Керда дешера шу дIадолалуш со хьожалий организатора балха. Укхаза, бехктокхам дукхагIа ба, хIана аьлча еррига школе кхетама болх оттабара гIулакх, лоархIамечарех цаI да.

Тха коллектив къона а хьинар долаш а я, цунна тешал деш да № 1 йола школа районерча дикагIйолча школаех цаI хилар. Из цу-шегIа хьахинна хIама дац. Из ба хьехархой сатем боацача дегай кхоллам.

Р. АРАПХАНОВА,
Назранерча № 1 йолча школа организатор.

МОСКВА. М. Горьке цIерагIча ССР Союза Московски Художественни академически театра труппа сбор чакхъяьннай.

Театра керда сезон хьаел А. Чехова «Чайка» яхачеи М. Горьке «ТIеххьарбараш» яхачеи спектаклашца.

СУРТА ТIА: театра фойе. Аьрдехьара аьттехьа — СССР халкъа артистка Зуева Анастасия, РСФСР халкъа артистка Юрьева Юлия, артисткаш Проклова Еленеи Вертинская Анастасияи.

А. КОНЬКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

Газета аргIаш номер араргьа 7 октябре.

Редактора заместитель
М. М. ХАМХОЕВ.

ПИСЬМОШЦА БУ БОЛХ ТОАБАРА

3 октябре кепайоазон цIагIа Нохч-ГIалгIай республика журналистий Союза правлене аргIанара пленум хилар. Цига «Грозненский рабочий» газета редактора Д. К. Безугле «КПСС XXVI съезд дIадеххача тайпара, Iехьа тIайоагIача хана письмошца журналисташа бу болх тоабарахи газет дешачарцара бувзам шербарахи» доклад йир.

Прениешка къамаьл дир: «Ленинская некъ» яхача газета редактора Ю. А. Айдаева, телевиденеи радиовещанеи НГIАССР комитета письмой, программай выпускал отдела заведующе С. М. Тасуева, «Сердало» газета редактора заместителa М. М. Хамхоева, «Ленинская правда» яхача Урус-Мартановски райoна газета редактора А. В. Музаева, «Строитель коммунизма» яхача Шелковской райoна газета редактора М. Д. Мельничука, «Комсомольское племя» газета бехктокхамеча секретара В. Н. Рубцова.

Пленумо соцам бир 1981 шера декабрь бетта, Нохч-ГIалгIай республика журналистий Союза аргIанара V съезд гулъе.

САЛОIАЧА ДЕНОШКА

3 ОКТЯБРЬ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. 10.00. Болх беш я аттаркионаш, лодочни станци, зооуголок. 14.00. Парка радио. «Шоай гIулачх кхоачашде оаш, тхо шуга хьежаргда!» яха радиоконцерт. 16.00. Кинолектори. «Халхьашта юкъера СССР хьал» яха лекци. 18.00. «ДIабаьшача тIема лаьккера» яха кинофильм. 16.00. Баьцаpa театр. «Даьхе лорае кийча да» яха тIема сийлен тематически сийре. 15.00. Духовой оркестра концерт. 17.00. Концерт. 18.00. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. «СССР Конституци дахаш, болх беш, лелаш да» яха наьха салаIар. Лоэкаш хургьа симфонически, духовой, эстрадни оркестраш. 19.30. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб.

Химикий культура Дворец. 10.00. «Къона аттеист» яхача клуба заседане. «Фуд на ди яхалга, сенна лаьрхIа дагалаьца хIама да «Ха» яхача цIиклах йола беседа. 12.00. Атеистически литература библиографически обзор. 14.00. Волейболах йола яхьаш. 17.00. «ЛадугIа Нохч-ГIалгIайчен мукъамашка» яха духовой оркестра концерт.

4 ОКТЯБРЬ

С. М. Кирова цIерагIа культуран салаIарен парк. Хьехархочун денна хетадаь наьха салаIар. 10.00. Болх беш я аттракционаш, лодочни станци, зооуголок. 14.00. Парка радио. «Са хьалхара хьехархо!» яха радиоконцерт. 16.00. Кинолектори. «В. И. Ленина вахара хьесапаца дешархо Iомавар» яха лекци. 19.00 «ДIабаьшача тIема лаьккера» яха кинофильм. 17.00. Баьцаpa театр. Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен филармоне симфонически оркестра концерт.

В. И. Ленина цIерагIа культура Дворец. «СССР Конституци дахаш, болх беш, лелаш да» яха наьха салаIар. Локхаш а симфонически, духовой, эстрадни оркестраш. 19.00. Болх беш я «ВIашагIкхетар» яха дискоклуб. «Деревообработчик» яхача дукха тираж йолча газета редактора Н. А. Лыковас.

ТЕЛЕВИДЕНИ

3 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.40 — Iуйранара гимнастика.
10.05 — «Берашта оахарех».
10.35 — «Шовна, дай-наной!».
11.05 — «СелаIад» IV дунен халкъанийта шаьра фестиваль. ГДР.
11.30 — «Художникех дола дувцараш».
11.45 — «Дешара го».
12.00 — Шовна произведенеш кхоачашъю дунеи халкъашта шаьрарча конкурсий лауреат Шебанова.
13.20 — «Спортлото» 40-гIа тираж.
13.30 — «Кхераш боацаш дIа-хьа лелар».
14.00 — «Гаьнара а юххера а нах».
14.45 — «Мирзо Турсун-Заде». Ваь 70 шу дизарга.
15.30 — «Кердадараш».
15.45 — Мультфильмаш.
16.10 — Гостраза 60 шу хиларга.
16.15 — Бераша-фильм. «Тамбу-Ламбу».
16.55 — Эстрадни программа.
17.35 — Политически обозревателa Ю. А. Летунова беседа.
18.05 — «Хьайбай дунен тIа».
19.05 — «Шовна, шерта йоалаш къахьегамхо!».
20.20 — «Паччахьа Федор Иоаннович» яха СССР Паччахьалкхен академически ЗIамагIча театра фильм-спектакла премьера.
22.20 — «Ха».
22.35 — Фильм-спектакль дIахьахьар.
00.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — Черсий-Балкарой АССР «Кабардинка» яхача паччахьалкхен паччахьалкхен халхара ансамбла концерт.
10.30 — Телевизионни очерк.
11.00 — «ДIачьалхи, кIаьнкаш!».
12.00 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
12.35 — «Рожденная революцией». Художественни фильм. 6 серн.
14.05 — «Хинникъбара альманах».
14.25 — Д. Мамин-Сибиряк. «Горное гнездо». Ермолова цIерагIча театра фильм-спектакль.
17.00 — «Шун эзхаресь — вIашагIкхетар» (нохчий меттала).
17.50 — Документальни фильм.
18.00 — СССР хоккейх йола чемпионат. «Спартак» — «Химик» (Воскресенск).
21.00 — «Вийса даьхьала хийла шун, бераш!».
21.15 — «Кхоана хьехархочун Ди да».
21.30 — Хьехархошта-концерт.
22.00 — «Ха».
22.35 — «Ну, вот же тон, доктор?». Художественни фильм. ГДР.

4 ОКТЯБРЬ

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
9.40 — «Зарядка а дIаоттагI».
10.05 — ДIаIалех Андрюше (болтовка).
10.35 — «Будильник».
11.00 — «ГIулакх ду Советски Союза!».
12.00 — «Могашал». Iилманн-популярни фильм.
12.45 — «Iуйранара почта». Музыкальни программа.
13.15 — «Советски Союз неалка дехьарча хьаьнни бIаргашца».
13.30 — «Юртара синьат».
14.30 — «Ашарий киоск».
15.00 — Отелленко Р. «Здравствуйте, наши папы». Телевизионни спектакль.
16.20 — «Цнек Бахтанов, дахнат Пак». Мультфильм.
16.30 — СССР халкъа учителаш, юртарча школа директорах И. С. Борисов хьаькъехьара передача.
17.05 — «Киноневъбара клуб».
18.05 — «Хьехархочун Денна — музыкальни программа».
18.45 — «Дунен халкъашта шаьра панорама».
19.30 — СССР хоккейх йола чемпионат. ЦСКА — «Трактор» 2 период.
20.15 — «ЦIенвача дег тIера».
22.00 — «Ха».
22.35 — «Футбольни обозрени».
23.05 — Д. Шостакович. 7-гIа симфони.
24.20 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

9.00 — «Ха».
9.45 — Документальни фильмай программа.
10.30 — «СелаIад» Йеменски фольклор (Йеменски Арбий Республика).
11.00 — «АБВГДейка».
11.30 — Прибалтикерча республикий студентий илли халхарий цIей.
12.10 — «Жгучие тайны века». Телевизионни Iилманн-популярни фильм.
16.10 — «Москвичка». Телевизионни клуб.
14.45 — Камчучи. Телевизионни документальни фильм.
15.30 — «Валетаз». СССР халкъа артист М. Фадеечев.
16.30 — «Хьалхара дега гIозаш». 3 серн.
17.35 — «Художникех дола дувцараш». Фриц Кремер (ГДР).
18.00 — СССР хоккейх йола чемпионат. ЦСКА — «Трактор». 1, 3 периодаш.
19.25 — РСФСР халкъа артистка Э. Пьехай а Клейнина кулгал деча вокально-инструментальни ансамбла а концерт.
20.05 — «Мальчик влюблён».
21.00 — «Вийса даьхьала хийла шун, бераш!».
21.15 — «Кинозрителя спутник».
22.00 — «Ха».
22.35 — «Городские новеллы». Телевизионни художественни фильм. Къайбеседа — ЗIерий а Нохч-ГIалгIай а телевиденей студий фильм.

РАДИО

3 ОКТЯБРЬ

6.30 — «Хьайбаш лелалга — уллочи фронт». Лаккара хьурьнарнаш дахара «Iехьа». Корреспонденци (нохчий меттала).
6.45 — Передачай программа.
6.55 — Хроника.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
8.20 — «Къонах». Радиовыпуск (эрсий меттала).
8.55 — Ашарий антракт.
11.15 — «ЛитературниНохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
11.35 — Ашарий антракт.
12.00 — «Вай доттагIа Iалам». Радиожурнал (эрсий меттала).
12.40 — Керттера гурпал — къахьегамхо. Беседа (гIалгIай меттала).
13.30 — Х. Магомедов «Операчи йолаергьа сатуссаш». Романа тIера дакъа (эрсий меттала).
14.00 — Музыка.
17.00 — «ЦIе хийгаш» (гIалгIай меттала).
17.30 — «Шовна, хьачхара ...» (нохчий меттала).

УКВ

19.00 — «До-ре-ми-фа-соль». Эстрадни обозрени.
18.54 — «Илланча шамагIаххетар».
20.50 — Хьалхара ашарий церно.

4 ОКТЯБРЬ

7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Ленинан некъ» газета обзор.
8.20 — Передачай программа.
8.30 — Хроника.
9.15 — «Шовна дукха деза нидешь». Концерт.
12.15 — Хьехархочун Денна хетаь программа (эрсий меттала).
17.00 — «Къона гIехье» (нохчий меттала).
8.20 — Передачай программа.
17.30 — «Школьни глобус». Радиовыпуск (эрсий меттала).
19.00 — «Илланча доттагIаш дехьарна». Концерт (нохчий меттала).

УКВ

18.00 — Оперетти огIоншa тIера радиокомпозици.
19.35 — «Халкъа образоване болхлошта» Концерт.
20.00 — «Сакъердамни театре Iа» (нохчий меттала).
20.35 — Иллеш, ашараш.
21.37 — Ипполитов-Иванов. Симфонически поэма.

Хаоттам

Тахан республикехь гIоллен Грозный хуьлуш мохкаш а йолаш, йоачан а йоацаш. Малхбоалехьара секунде 8—13 метр чIогIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 21—26, Грозне 22—24 градус йовхал хилен тарлу.

Кхоанен ломмен мохкаш а йолаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIогIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 8—13, дийнахьа 17—22 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

БАЛХА ГIОЗАЛ

ХIанз шоллагIа шу да аз школе болх бу. 1980 шера Пятигорскера доазол дехьарча къамий метташ хьеха специалисташ кийчбеш йола педагогически институт чакхъяьккхача со хьожайир Нохч-ГIалгIай АССР-е.

Хьаисара а йицлургйоацаш а я сона, Къарашой-Черкессий автономни обласгерча йоIа, Назранера № 4 йола школа. ХIана аьлча, эггара хьалхара сай урок укхаза еннай аз, укхаза дIаболабеьб къахьегама никъ. Къаьстта дика хет сона Назране кхаьча а укхаза дахаш долча гIалгIай къаман хоза оамалаш, хьаше дукхавезар, хьатIавенача сага гIо — новкъостал де кийча хилар дейза а. Цудухьа хургда-кх из, дукххача хана дена се укхаза лаьхача санна хет сона.

Цхьаккха къайле яц тха болх аттачарех ца хилара, цхьабакъда, со дехке яьнна яц айса хьехархочун професси хержа. 7—10 классашка англайски а немецки а меттлаш хьех аз. бераша боккхача сакъердамца Iомаду уж. ТIаккха хьехаш йолча урока берий безам тIабодаш хуле, из хьехархочоа боккха кхаь ба. Цул совгIа, со я школа комсомольски организаце секретарь, доазол дехьарча къамий метташ хьехача специалистий методически объединене а «Сакъердамеча вIашагIкхетарий» клубе а кулгалхо.

Са, селхан хиннача студентна, дика сий ду укхала лоархI, хIаьта цо дег чу босейт шийх бола тешам, гIодy балха а вахаре а. ХIанз бераш доалаш йоахалургьяай со. царна Iа ениача хIара урока цхьа шиъ тайпара гIозал ют дег тIа.

М. ДЫШЕКОВА,
№ 4 йолча Назранерча школа хьехархо.

ФЕ ХИЛА

НаькъагIа лелара бокъонаш тедхиярах хулаш да транспортаца дувзадена наькъашна хулаш дола хатараш. Ма дарра аьлча, наькъагIа лелара сухал водителаша харжа еза наькъа тIарча хьалага, транспорта дукхалга хьежжа. Цхьабакъда, дукха водителаш ба уж хIамаш теркал а деш сухал харжа ца ховш.

Массехк ди хьалхагIа Ачхой-Мартановски райoна «Лермонтовский» совхоза центральни усадьбе вахача НЖ-Ю-К яхача мотоцикла водителa А. М. Вартанова совхоза территоре тIа гIолла хьавоагIаш наькъа йисте багIача электрически бIоагIагIа тIатехай мотоцикл. хIетте из ше цига лолавара больнице вихьав.

Тамгонажни контора грузовой автомашина водителa Н. К. Ржевске пувета чу тIакIалтIа кхессий из Грозный — Червленная наькъа 30-ча километре.

Велосипед лелаяра чIоагIа аьттув болаш транспорт я. Цунна бензин, гараж эшац, наькъа тIара геттара кIезига моттиг лоац, маьженаш хьеяйташ хиларах упахцIенонна дика я. Кхьча транспортни средствай водителий йола бокъо йолаш ва велосипеда водитель наькъагIа водача хана. Цхьабакъда, автомашиний цхьаболча водителашта хет, шоаш лехьа транспорт ондагIа хиларах шоаш велосипедисташ тIех ба аьнна, кхьметтел йоачах лаьхьа а йиш йоацаш из воллашекъа а.

Гудермесски районе Ростов—Грозный наькъа 817 километре кхаьчача хана «Октябрьнефть» НГДУ операторалла болх беш волча ВАЗ-2101 яхача легковой автомашина водителa М. А. Петрова мопеда тIатехай машин, цу тIа ваьгIа С. М. Тахаев чIоаггIа лоза а веш.

Доккха хатар хиннад Грозерча Индустриальни улицагIа. Цига «Центральная» яхача трамвай соцчача метте консервни завода КАВЗ-685 яхача автобуса водителa М. Гамаева сIаш хиннача С. И. Кукулоница тIатехай из. Цу хатара бехке малагIа ва следстве къоастадергда. Цхьабакъда, йолалуш латтача трамвайна тIакхача сихала везапав гIашло, хIаьта трамвай, троллейбус сецача моттигашта юхе гIолла дие тIехвоалаш машин лаьгIье бIарг сийрдагIа лакха бехар водителa. ХIаьта цу шиние а из хIама даьза да, цудухьа хьаштдоацар а хиннад.

ДIадахача кIирагIа (24 сентябрера 1 октябре кхаччалца) республика наькъашка 13 хатара хиъ, 4 саг ве а вуаш, 10 сага човаш а еш.

НГIАССР МВД ГАИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителa — 2-85-07; бехктокхача секретара — 9-24-00; отделий: партийни вахара — 9-24-04; промышленностех транспортех 9-24-01; юрта болхана — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмой — 9-24-07; корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувля шинарен, ерен, шоаттен деношка

СФ02365. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3784.